

Tavşanlı

TEMMUZ-ARALIK 2011 • YIL: 1 • SAYI: 2

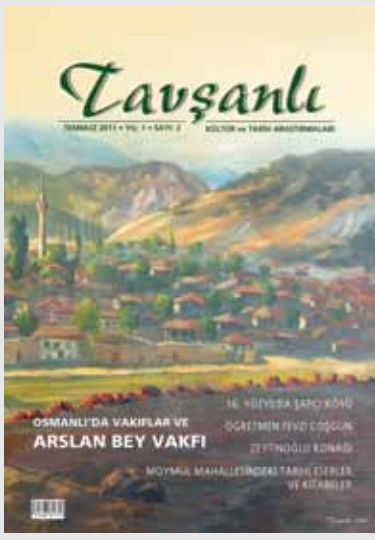
KÜLTÜR ve TARİH ARAŞTIRMALARI

OSMANLI'DA VAKIFLAR VE ARSLAN BEY VAKFI

16. YÜZYILDA ŞAPÇI KÖYÜ
ÖĞRETMEN FEVZİ COŞGUN
ZEYTİNOĞLU KONAĞI

MOYMUL MAHALLESİNDEKİ TARİHİ ESERLER
VE KİTABELER

TAVŞANLI KÜLTÜR VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın

Yıl: 1 Sayı: 2 Temmuz - Aralık 2011

Altı ayda bir yayınlanır

ISSN

2146-3174

SAHİBİ

Tavşanlı Araştırmaları Grubu Adına

Numan HATİPOĞLU

Tavşanlı Kaymakamı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Ömer Faruk DİNÇEL

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

İsmail KARTAL

YAYIN KURULU

Ahmet ÖZTÜRK

Hacer YILMAZ

Hasan EFE

İsmail KARTAL

Mecit AMİL

Melahat ASLAN

Mesut KOCAMAN

Numan HATİPOĞLU

Orhan KASAP

Ömer Faruk DİNÇEL

Sabahattin DÜLGER

Yakup ÇELEBİ

İLETİŞİM

Tavşanlı Kaymakamlığı

KÜTAHYA

Tel: 0274. 614 10 09

Faks: 0274. 614 69 59

tavsanliarastirmalari@gmail.com

ismailkartal43@gmail.com

omerfarukdincel@gmail.com

BASKI

UYUM AJANS

ANKARA

Dergide yer alan yazı ve fotoğrafların sorumluluğu sahiplerine aittir. İzinsiz yazı, belge ve fotoğraf kullanılamaz.

T.C.
TAVŞANLI
KAYMAKAMLIĞI

EDİTÖRDEN

Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi'nin ikinci sayısında sizlerle beraber olmanın kıvancını yaşıyoruz. Birinci sayımız halkımız tarafından büyük bir ilgi ile okundu. Olumlu yönde tepkiler aldık. Okuyucularımızın dergimize olan teveccühü, derginin devamı ve sürekliliği konusundaki talepleri bizlere muhakkak yön verecektir.

Tavşanlı'da kentlilik bilinci gereğince tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkılmaya başlandığını görüyoruz. Bu bilincin oluşmasında Tavşanlı Kaymakamlığı bünyesinde oluşturulan **Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Komisyonu**'nun büyük gayretleri olmaktadır. Kent Müzesi için girişimlerimiz ve çalışmalarımız devam ediyor.

Mart ayından itibaren alan araştırmalarına ve köy gezilerine başlandı. Hafta sonlarında yapılan araştırma gezilerinde köylerimizde sözlü tarih çalışmalarının yanı sıra halk kültürü ve folkloru konularında derlemeler yapılmaktadır. Bu çalışmalar tamamlandığında kaybolmakta olan bazı değerlerimiz yazılı ve görüntülü olarak kayıt altına alınmış olacak. Araştırmalar sırasında öğrenciler de bu çalışmalara katılmaya başladılar. Öğrencilerin bu çalışmalara katılma istekleri, tarihine ve kültürüne sahip çıkma bilincinde olmaları bizlere gelecek için umut vermektedir.

Altı ayda bir yayımlanacak olan dergimizde sıkılmadan okuyabileceğiniz araştırma ve inceleme yazılarına yer vermeye çalışıyoruz. Bu sayıda **Mehmet Köse**, 16.yüzyılda Şapçı köyü'nü yazarken, **Yakup Çelebi** ve **Melahat Arslan** birlikte; Tavşanlı'nın yetiştirdiği değerli gönül ve kültür adamı Öğretmen Fevzi Coşgun'u yazdılar. **Süleyman Çelebi**, *Tavşanlı Güvenci*'nin nasıl yapıldığını sizler için araştırdı.

Murat Kıldiran, *Osmanlı'da Vakıflar ve Arslan Bey Vakfı*'nı, **Semanur Kaya**, *Fergab* adlı eğitim yazısını, **Halil Oral**, *Selime'nin Türküsü*'nü, **Ahmet Öztürk**, *Sarı Yazmamı Yırtar Eklerim Türküsünü* ve hikayesini kaleme aldılar.

Öğrenci araştırmaları bölümünde Ressam Abdullah Taktak İlköğretim Okulu 7. Sınıf Öğrencisi **Berranur Canalp**, aile büyüklerinden dinlediği *Fadime ile Ayşe Kız* adlı masalı sizler için derlerken, **Mesut Kocaman**, Zeytinoğlu Konağı ve Zeytinoğlu Kütüphanesi ile ilgili yazıları hazırladı. **İsmail Kartal**, *Temettuat Defterlerine göre 19.Yüzyılda Tavşanlı'nın Kuruçay, Beyköy ve Çardaklı köylerinin sosyo-ekonomik durumlarını* inceledi. Bizde bu sayıda *Moymul Mahallesi'ndeki Tarihi Eserler ve Kitabeler* ile ilgili bir yazı yazmayı uygun gördük.

Gelecek sayımızda farklı araştırma konuları ve inceleme yazılarıyla karşınızda olmayı ümit ediyoruz.

Ellerden, dillerden, gönüllerden düşmemek, 2012'nin ilk aylarında üçüncü sayımızda buluşmak üzere...

Ömer Faruk Dinçel
Genel Yayın Yönetmeni

(Ömer Faruk Dinçel Arşivi)

TÜRK TAYYARE CEMİYETİNE MAHSUS MAKBUZ SENEDİ

Makbuz Numarası
142281

Türk Tayyare Cemiyetine mahsus makbuz senedir.

Hesabın nev'i
Sadaka-i Fıtır

Guruş
330

Tavşanlı Şu'besi

Karapelit Muhtarı Mehmed Çavuş tarafından Yalnız Üçyüzotuz guruş Tavşanlı Şu'besi veznesine teslim edilmiştir.

9 Nisan 1927

Mühür

Muhasebeci

Mühür
Veznedâr
İmza

Yorum:

9 Nisan 1927 Tarihinde Tavşanlı'nın Karapelit köyünden Türk Tayyare Cemiyeti için fıtır sadakası adıyla 330 kuruş para toplanmış ve bu toplanan para, muhtar Mehmet Çavuş tarafından Kurumun Tavşanlı Şubesine teslim edilmiştir. Tavşanlı ve köylerinden toplanan bu paralarla Tavşanlı Uçağı alınmıştır.

İçindekiler

S. No Konu

- 1 EDİTÖRDEN
- 4 HABERLER
- 6 VAKIFLAR / Osmanlı'da Vakıflar ve Arslan Bey Vakfı - *Murat KILDIRAN*
- 10 ARAŞTIRMA / Temettuat Defterlerine Göre 19.yy.da
Kuruçay, Çardaklı ve Bey köyleri - *İsmail KARTAL*
- 16 DOSYA / 1530 Yılında Tavşanlı'nın Köyleri, Çiftlikleri ve Mezrâları
- 20 1889 Yılında Tavşanlı
- 22 Tavşanlı Bitki Örtüsü
- 24 Tavşanlı'da Eskiyaılık Hareketleri
- 25 Tavşanlı Kitabeleri
- 26 ÖĞRENCİ ARAŞTIRMALARI / Fadime ile Ayşe Kız - *Berranur CANALP*
- 28 KÖYLERİMİZ / 16.Yüzyılda Şapçı Köyü - *Mehmet KÖSE*
- 30 DEĞERLERİMİZ / Zeytinoğlu Kütüphanesi - *Mesut KOCAMAN*
- 32 DEĞERLERİMİZ / Zeytinoğlu Konağı - *Mesut KOCAMAN*
- 34 TÜRKÜ / Selime'nin Türküsü - *Halil ORAL*
- 35 TÜRKÜ / Sarılı Yazmamı Yırtar Eklerim - *Ahmet ÖZTÜRK*
- 36 BİYOGRAFI / Öğretmen Fevzi Coşgun - *Yakup ÇELEBİ & Melahat ARSLAN*
- 44 ŞEHİTLERİMİZ / Çanakkale Şehidi Halil oğlu Ahmed
- 46 ARAŞTIRMA / Moymul Mahallesiindeki Tarihi Eserler ve
Kitabeler - *Ömer Faruk DİNÇEL*
- 48 YÖRÜKLER- Son göçkuncü yörükler
- 50 TAVŞANLI ALBÜMÜ
- 51 CEDDİN DEDEN NESLİN BABAN
- 52 CAMİLERİMİZ / Kurşunlu Camii hat yazıları ve resimleri
- 54 EĞİTİM / Fergab - *Semanur KAYA*
- 55 TAVŞANLI YEMEKLERİ / Tavşanlı Güveci- *Süleyman ÇELEBİ*
- 56 ARŞİV ODASI

ÖĞRENCİLER KÖY ARAŞTIRMALARINDA

Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları Ekibiyle birlikte köylere yönelik yapılan araştırma gezilerine Lise öğrencileri de katılıyorlar. Balıkköy'ün Karışehir Mahallesi ve Madanlar köylerinde yapılan çalışmalara katılan Tavşanlı Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinden Ayşe Rüveyda Kavas, Büşra Aydın ve Bahar Kocaman ile Şahmelek köyünde yapılan alan araştırmasına katılan Cumhuriyet

Lisesi öğrencilerinden Şeyma Tüfekcioğlu ve Özlem Yavuz; "Öğretmenlerle birlikte köylerde yaptıkları alan araştırmalarının kendileri için çok faydalı olduğunu, yerel tarih çalışmalarının nasıl yapıldığını öğrendiklerini, bu projede yer almaktan son derece memnun olduklarını ve kendilerine bu çalışmalarda yer veren öğretmenlerine teşekkür ettiklerini" dile getirdiler.

DÜMREK ORTA KÖYDE NAHİT SANATI

Tavşanlı'nın Dümrek Orta köyü'nde yirmi senedir imamlık yapan 1968 doğumlu İlahiyat Fakültesi Ön lisans mezunu Sami Aydın, köy camisinde unutulmaya yüz tutmuş nahit sanatını icra etmektedir. Köyde meraklı ve istekli birkaç gence de sanatın inceliklerini öğretip örnek davranış sergilemektedir.

Nahit sanatının yapılışı şöyledir.

Kavaktan yapılma suntanın üzerine uygun hat yazısı kopya edilir. Sonra suntanın üzerindeki şekiller kıl testeresiyle itinayla kesilir. Kesilen parçalar motiflere göre yapıştırılır.

(Haber: İsmail Ayran)

TAVŞANLI KIVILCIM DERGİSİ DÖRT YAŞINDA

Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası tarafından çıkartılan; eleştiren, irdelleyen, sorgulayan, hüzünlendiren, tarihi belgeleyen, ekonomiyi araştıran, ortak sorunlara değinen, ekonomiye can verenleri takdir eden, dini, millî ve kültürel değerlerimizi öğreten, kaliteli yazıları ve baskısıyla ön plana çıkan Tavşanlı Kıvılcım Dergisi, 21.sayı ile birlikte dördüncü yılını da doldurmuş oldu. Dergimize yayın hayatında daha nice uzun yıllar diliyoruz.

TAVŞANLI MEVLEVİHANESİ KİTAPLAŞTI

Anadolu Lisesi Tarih öğretmeni Mesut Kocaman ile Anadolu İmam Hatip Lisesi Tarih öğretmeni Ömer Faruk Dinçel'in ortaklaşa yazdıkları **Tavşanlı Mevlevihanesi** kitabı Kasım ayı içinde çıktı.

FEVZİ COŞGUN HOCA'NIN 'TAVŞANLI'DA ZAMAN 2- İZ BIRAKANLAR' ADLI KİTABI ÇIKTI

İlçemizin yetiştirdiği değerli şahsiyetlerden biri olan Fevzi Coşgun Hoca'nın uzun yıllar uğraş verdiği **Tavşanlı'da Zaman 2- İz bırakanlar** adlı kitabı Ağustos ayında çıktı. Tavşanlı'da yaptıkları çalışmalar ve verdikleri eserlerle iz bırakan yazar, şair, iş adamı, devlet adamı, sanatçı, araştırmacı, gazeteci vb. şahsiyetlerin yanı sıra kurum ve kuruluşlarla ilgili bilgileri içeren biyografi tarzındaki bu eser, Tavşanlı Belediyesi ile Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası tarafından bastırılmıştır. Fevzi Hoca'mızı yaptıkları çalışmalardan ve çıkartmış olduğu bu son eserinden dolayı cân ü gönülden tebrik ve takdir ediyoruz.

Osmanlı'da Vakıflar ve Arslan Bey Vakfı

Murat KILDIRAN

Osmanlı'da kurulan vakıfların hizmet ve faâliyetleri, zengin bir muhtevâyâ sahipti. Bunların, topluma faydalı olmak kasdı ile zaman, zemin, yöreye ve meşreblere göre çeşitlilik göstermesi, sistemin, statik değil, dinamik bir yapıya sahip olduğunun açıkça bir ifadesidir.

Câmi, mescid, tekke, zâviye, muallimhâne, medrese, dâru'l-huffâz, dâru'l-hadîs, imâret, kervansaray, dâru'sşifâ hizmetlerinin yanında su yolları, su kemerleri, çeşme ve sebiller, yollar, kaldırımlar, aşevleri, çocuk emzirme ve büyütme yuvaları; ayrıca namazgâh, kütüphâne,

dükkân, misâfirhâne, kuyular, çamaşırhâne, helâ, hân, hamam, bedesten, türbe, iskele, deniz feneri, ok ve güreş meydanları, esir ve köle âzâd etmek, fakirlere yakacak te'mîn etmek, hizmetçilerin efendileri tarafından azarlanmaması için kırdıkları kâse ve

kapların yerine yenilerini almak, gâzîlere at yetiştirmek, ağaç dikmek, borçtan hapse girenlerin borcunu ödemek, dağlara geçitler kurmak, yetim kızlara çeyiz hazırlamak, borçluların borçlarını ödemek, dul kadınlara ve muhtaçlara yardım etmek, çocukları açık havada gezdirmek, mekteb çocuklarına gıdâ ve yiyecek yardımı, fakir ve kimsesizlerin cenâzesini kaldırmak, bayramlarda çocukları ve bîkesleri sevindirmek, kalelere, istihkâmlara veya donanmaya yardımda bulunmak, kış aylarında kuşların beslenmesi, göç edememiş olan hasta ve garib leyleklerin bakımı ve tedâvisi gibi uzayıp giden daha pek çok maksadla muhtelif vakıflar te'sîs edilmiştir.

Vakıf kurumları Osmanlı Devleti'nde ve toplum hayatında büyük öneme sahip olmuş, sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitim gibi toplumun

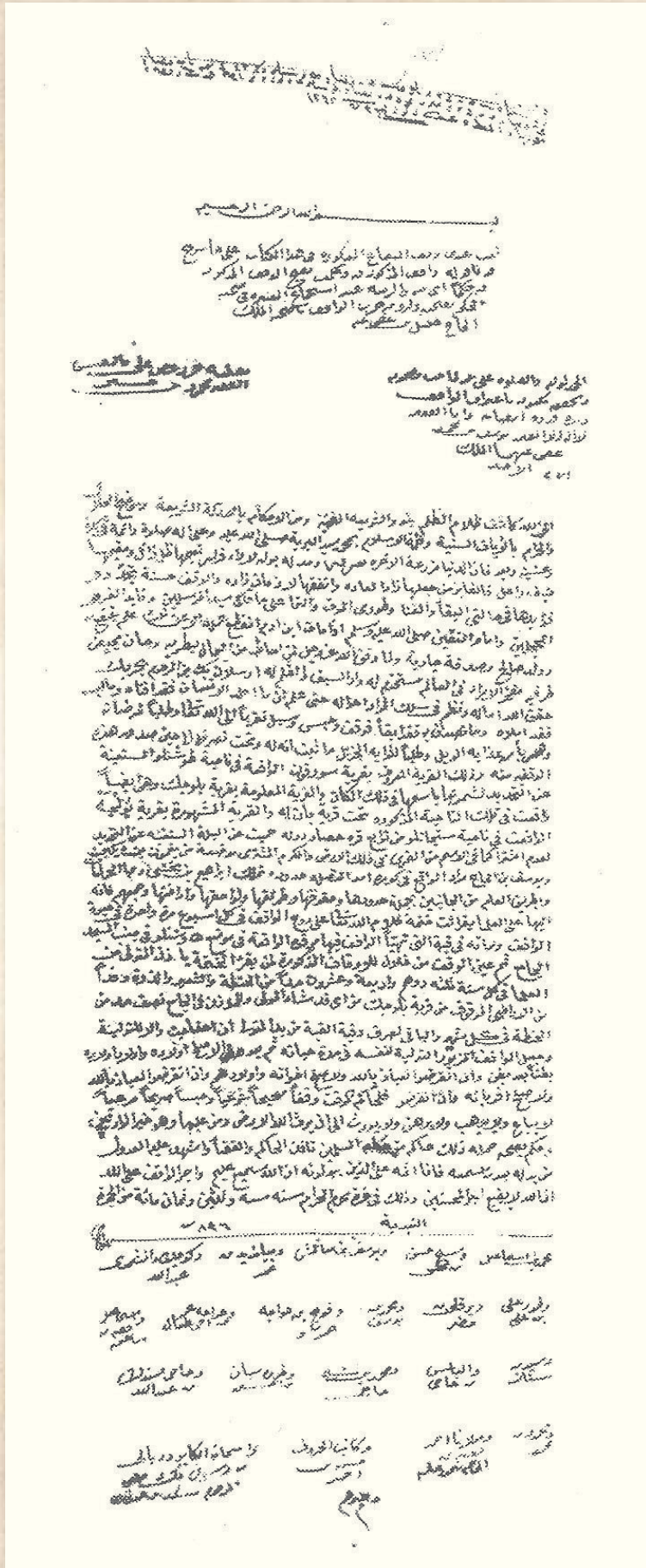
temel meselelerini uhrevî bir sorumluluk anlayışı içinde üstlenmiştir. Bu hayır müesseseleri, aynı zamanda kendi toplumunun iç barışını birlik ve ahengini sağlayıcı ve koruyucu nitelik kazanmıştır.

Bir ailenin bir arada hatta bazen aile fertlerinin tek başına birer vakıf kurması Osmanlı toplumundaki temel anlayışa dikkat çekiyor. İşte bu anlayış fertler arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma bağını oluşturmıştır. Toplumda bu köprünün kurulmasına vesile olan vakıf hizmetleri, Osmanlı Devletinin asırlarca güçlü yaşamasını sağlamış ve dünyaya örnek olmasını da beraberinde getirmiştir. Bir başka ifadeyle Osmanlıda vakıf anlayışı, kişiye, servetine servet katma çabası değil, isminin ebedileşmesi ve dünyada ahiret yurdunu hazırlama anlayışını kazandırmıştır.

Kütahya'nın merkez ve ilçeleri hatta köylerine varıncaya kadar bu konudaki zenginliği, vakıflara gösterilen ehemmiyetin bir ifadesidir. Yaklaşık yedi yüz vakıfla sosyal hayatın birçok kesiminde muhtelif hizmetlere yönelik vakıflar kurulmuş, geliştirilmiş ve bugün hayatiniyetini devam ettiren bir çok vakfa temel olmuştur. Becer Beyoğlu Arslan Bey, "**Dünya ahiretin tarlasıdır, kaçış yeridir karar yeri değildir. İnsan yediğini tüketmiş, giydiğini eskitmiştir. Ancak tasadduk ettiği malı ebedi kalmıştır. Kurtuluş isteyen kişi de hayatında böyle davranmasını bilmelidir. Hakk'a yaklaşmanın tek yolu budur**" Hadis-i Şerifinden yola çıkarak halis bir niyet ile aşağıdaki mülkünü vakf etlemiştir.

- 1.Sorgun karyesi
- 2.Bölücek karyesi
- 3.Karahisar'a bağlı Sincanlı

Arslan Bey Vakfiyesi

nahiyesinde Bulca karyesi
4.Emet beldesinde bir bağ

Vakfın gelirleri, mütevellinin ismi ile Mescid'in yanındaki türbede hatim okunması, vefatından sonra bu hatmin sevabının kendisine de bağışlanmasıyla devam ettirilmesi, Mütevellinin, hatim okuyanlara, cami görevlilerine ve vakıf hizmetlerini yürütenlere dilediği oranda buğday vermesini tayin etmiştir.

Arslan Bey bu vakfı, Mahkemede tescil edip onaylandığını, bundan sonra hiçbir şekilde değiştirilemeyeceğini belirtmiştir.

581 numaralı defterin 270 sahife ve 271 sırasında yazılı Arslan Bey Vakfına ait 836 tarihli arapça vakfiyenin ayet, hadis ve dua cümleleri haric tercemesidir.

Hamd-ü sena, zulüm karanlıklarını nur saçan şeriatın nuru ile keşif ve izale ve ahkam-ı ilahiyelerini şer'i deliller ile beyan ve helal ile haramı yüce ayetlerle izah ve islami mahlukatın en yücesi Hazreti Muhammet ile izhar ve ila buyuran Cenab-ı Hakk'a mahsustur. Cenab-ı Hak ol nebiyy-i ekreme ve ali kiram ve ashab-ı izamına ile'l-ebed salat ve selam buyursun. Şu vecibeden sonra maksada gelince: Dünya ahretin mezrasıdır, firar mahallidir karar yeri değildir, nimetleri bir zıll-i zail, mukimleri de bir misafir mesabesinde. Fevz-ü necata eren ol kimsedir ki dünyayı ahreti için hazırlık edinmiş yani infak ve tasadduk etmiştir. Vakıf ise faideleri fena ve

beka hallerinde ve mevt ve hayat tavırlarında yenilenip duran bir hasenedir. (Bu kaziyeyi müeyyid bir Hadis-i Şerif vakfiyede yazılıdır) Ümeranın mabihi'l-iftiharı seyif ve kalem sahibi Arslan Bey İbn-i Becer Beyi Cenab-ı Hakka tevfiği ile taltif edince insan yediğini tüketmiş, giydiğini eskitmiş, tasadduk ettiğini ibka etmiş olduğunu bildi ve bu sebeble şu vakfın suduru zamanına kadar elinde ve tasarrufu altında kendine mahsus mülkü olduğu sabit olan şeylerin Cenab-ı Hakka yaklaşmak ve rızasını kazanmak ve azabından necat bulmak niyeti halisas ile vakıf ve habis ve tesbil ve tasadduk etti. Onlar da aşağıda beyan edildiği gibidir.

1. Tavşanlı nahiyesinde vaki sorkun namındaki karyedir mahallinde şöhretine binaen tahdidden müstağnidir.
2. Mezkur nahiyyede vaki Yanle karyesi altında kain Bölücek nam karyedir.
3. Karahisar tevabiinden Sincanlı nahiyesinde vaki Bulca nam karyedir. Mahallinde bu isimde karye bulunmadığından tahdidden müstağnidir.
4. Emet beldesinden yeri Dikin oğlu Yağmondan ve Hacı Murad oğlu Yusuf'tan satın alınmış olan bağdır. Hududu Yahşi oğlu İbrahim mülküne ve hamamların suyuna ve iki taraftan tarik-i amme muttasıldır. Mumaileyh vakıf, bunları cümle hudud ve hukuku ve teraik ve levahiki ve arazisi ile birlikte tavşanlı mevziinde kaim mescidin yanında ihzar etmiş olduğu türbede,

sevabı hayatında vakıfa ve vefatında ruhuna mahsus olmak üzere hakkında bir kere kelimullahın hatim edilmesi için ulemadan bu hatmi yapan kimseye vakfetti ve mezkur evkafın galesinden mütevellinin izni ile ülemadan mezkur hatmi okuyan kimseye her sene üç dirhem ve yirmi dört ölçek buğday ve arpa ve darı ve Bölücek karyesinden vakfolunan araziden mütevellinin dilediği yerden bir dönüm arz ve Camii mezkurun müezzinine şehri yarım ölçek buğday tayin etti ve geri kalanı ihtiyaç zamanında rekabeye vakıf, bu vakfın tevliyetini müddeti hayatında kendi nefesine sonra el-akdem fe'l-akdem usuli üzere batnen bade batnin evladı evladı evladına ve bunlar münkariz oldukta ahvatının ve bunların evladının Salihlerine ve bunlar da münkariz oldukta akrabasının Salihlerine ve bunlar da münkariz oldukta vaktin hakimine şart kıldı. Mumaileyh vakıf, zikrolunan mevkufatını (vücuhi mezkure ve şuruti mezbure üzere) vakfı sahih-i şer-i ve hapsi sarih-i mer'i ile vakıf ve habis eyledi ile'l-ebed satılmaz hibe, rehin ve miras olamaz. Bu vakfın sıhhatine İslam hakimlerinden hüküm ve kazası nafiz bir hakim hüküm etti ve buna bir çok

udul şahadet etti. Kim'ki tebdil eder ise günahı ancak tebdil edenlere ve vakfın ecir ve mükafatı Cenab-ı Hak'a aittir. Cenab-ı Hak erbab-ı ihsanın ecrini zayi kılmaz. Tahrir ve tescil sekizyüz otuz altı senesi muharrem ayının guresinde vaki oldu.

Temettuat Defterlerine Göre

19. Yüzyılda Tavşanlı'nın Kuruçay, Çardaklı ve Bey Köyleri

İsmail KARTAL

Osmanlı Devleti 19. yüzyılda, Tanzimat'ın ilanıyla beraber yeniden yapılanma çalışmalarını içine girmiştir. Devletin ekonomik yapısında da yapılan düzenlemelerle beraber, daha önce alınan bazı vergiler kaldırılarak yerine Temettü' vergisi konulmuştur. Temettü' kar, kazanç anlamında gelmekte olup kişinin yıllık geliri üzerinden alınmıştır. Osmanlı Devleti'nin genelini kapsayan sayım çalışmalar yapılmıştır. Hane reislerinin gelirlerinin tespiti için hazırlanan sayım defterlerine de Temettü'at defterleri denilmiştir.

19. Yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Temettü'at

defterleri günümüzde Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. Bu defterler, hane reislerinin emlak, arazi, hayvan gelirleri ile kişinin meslek ve sanat gelirlerini içermektedir. Temettü'at defterleri 1840 ve 1845 yıllarında yapılan sayımlara ait olup, bunların çoğunluğunu 1845 yılı sayımları oluşturmaktadır. Temettü'at defterlerinden dönemin demografik bilgileri, iktisadi yapısı, arazi yapısı ve zirai üretim tarzı, hayvancılık oranı, ailelerin ve bölgenin geliri ve refah seviyesi, sanat ve meslek dağılımı, bölgenin devlet içindeki konumu gibi bilgiler ayrıntılı bir şekilde tespit edilebilmektedir. Söz konusu defterler, 1988 yılında tasnif edilerek araştırmacıların

hizmetine sunulmuştur.

Bu çalışmada 1260–1261 (1845) yıllarına ait Kütahya Sancağı, Tavşanlı Nahiyesi, Kuruçay (Arşiv No: ML.VRD. TMT. 8803), Çardaklı (Arşiv No: ML.VRD.TMT. 8801), Bey Kariyesi (Arşiv No: ML.VRD. TMT. 8798) ile ilgili «Temettü'at Defteri» tarafınca 2006 yılı Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi olarak çalışılmıştır.

Buna göre şu sonuçlar tespit edilmiştir.

Tavşanlı Nahiyesi Kuruçay, Çardaklı ve Bey Köyleri

Tavşanlı Nahiyesi Kuruçay, Çardaklı ve Bey Köyleri ahalisinin tamamı Müslümanlardan oluşmuş olup, defterlere kayıtlı

hane ve numaralar Tablo 1’ de gösterilmiştir. 235 hanede bulunan toplam 636 numara bu köylerin nüfusunu değil vergiye tabi olan aile reislerinin sayısını belirtmektedir. Bir çekirdek aileyi düşünecek olursak bu köylerin tahmini nüfusunu tespit etmemiz mümkün olabilir.

Tablo.1 Köylere Göre Hane ve Numara Sayıları

KÖYLER	HANE	NUMARA
Kuruçay	121	319
Çardaklı	48	104
Beyköy	66	213
Toplam	235	636

Kuruçay’ da birinci hanede Çulhaoğlu Halil bin Hacı Ali Efendinin emlak ve arazi ve temettü’ attı yapılmış olup mesleği imamdır. Çardaklı Köyünde birinci hanede imam olan Dedeoğlu Hafız Abdurrahman bin Yakub bulunmaktadır. Bey köyde ise birinci hanede erbabı-ziraattan Molla Halil bin Ali bulunmaktadır.

Defterlerde emlak, arazi ve temettü’ at sahibi olan kadınlar şunlardır:

Kuruçay Köyünde değirmen hissesi olan Monlaoğlu İbrahim

’in zevcesi Ümmühan Hatun, Çardaklı Köyünde 7 numaralı hanede oturan Muslih oğlu Mustafa bin İbrahim’in şeriki Tavşanlı Mahalle-i Hüseyin Efendi’de oturan Molla Ömer oğlu kerimesi Zeliha Hatun ’dur. Yaşları küçük olduğundan vasisi validesi olduğu kayıtları mevcuttur.

Kadınlara ait emlak ve arazi ve temettü kayıtların defterlerde yer alması, kadınlarında toplum içersinde mal, mülk sahibi olabildiklerini göstermesi açısından önemli bir örnek teşkil ettiğini düşünmekteyiz. Defterlerde aynı hane içersinde birden fazla vergi yükümlüsü kişi kayıtlı olabilmektedir. Genellikle hane reisinin oğlu, damadı, eniştesi, yeğeni, babası vs. aynı hanede bulunabilmekte ve bunlara ayrı ayrı numaralar verilerek kayıt edilmektedir.

Kuruçay Köyünde

- 1) Hane 11. Numara 25’te oturmakta olan Dabanoğlu Mustafa bin Osman’ın Talebe-i Ulumdan olduğundan vergisinin olmadığı,
- 2) Hane 19. Numara 44’te oturmakta olan Kemaloğlu yetimlerinin Halil’in 11 yaşında

ve kardeşi İsmail’in 6 yaşında emlak olmadığı,

3) Hane 21. Numara 50’de oturan Yörükoğlu Mehmed bin Hacı Ahmed 75 yaşında olduğu ve emlakı olmadığı,

4) Hane 24. Numara 57’de oturan Arabacioğlu bekari Ahmed bin Mehmed’in emlakı olmadığı,

5) Hane 84. Numara 221’de oturan Küçükoğlu İbrahim bin Hasan’ın emlakı olmadığı,

6) Dana çobanı Halil bin Hüseyin’in emlakı olmadığı.

Çardaklı Köyünde

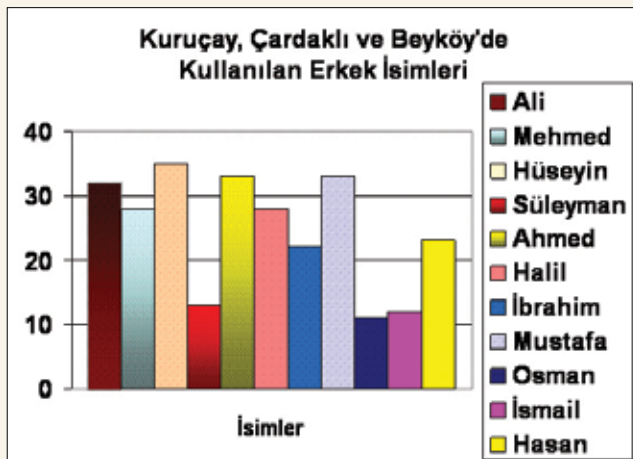
1) Hane 29. Numara 61’de oturan Çobanoğlu İbrahim bin Hüseyin’in askerde olduğundan emlakı olmadığı,

2) Hane 30. Numara 62’de oturan Kalcancioğlu yetimi İbrahim bin Halil’in 3 yaşında olduğu ve emlakı olmadığı,

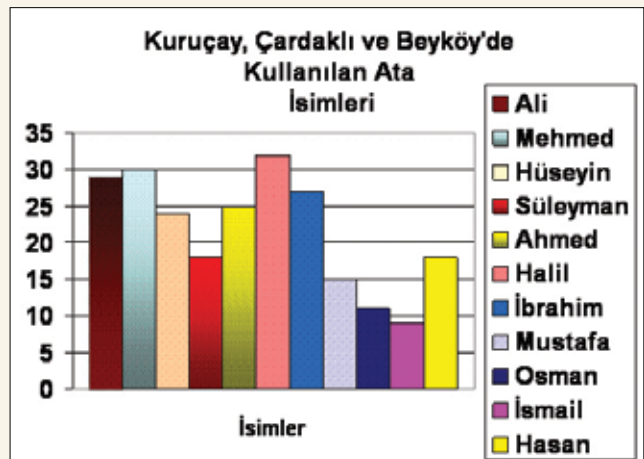
3) Hane 43. Numara 97’de oturan Satioğlu Hizmetkârı İbrahim bin Ali’ nin emlakı olmadığı.

Beyköyde ise vergi vermeyenin olmadığı gözlenmiştir.

Abbas, Abdi, Abdullah, Abdurrahim, Abdurrahman,

Grafik 1: Yaygın olarak kullanılan isimler

Grafik 2: Yaygın Olarak Kullanılan Ata İsimleri

Abdülkadir, Abidin, Ahmed, Ali, Arif, Baki, Bayram, Bekir, Bektaş, Davut, Ebubekir, Elhaç, Osman, Emin, Esref, Eyyub, Feyzullah, Hacı, Hacı İmam, Hafız, Halil, Hasan, Himmet, Hüdai, Hüseyin, İbrahim, İsmail, Kadir, Kadri, Karabet, Kasım, Mahmud, Mazlum, Mehmed, Mehmed, Mehmet Emin, Memiş, Mervan, Mesud, Monla Bey, Muharrem, Murad, Musa, Muslih'eddin, Mustafa, Nabi, Nasuh, Nuri, Osman, Ömer, Pircivan, Safi, Salih, Sami, Satı, Seyyid, Sırt, Süleyman, Şerif, Tahir, Teslim, Ümmet, Ümmühan, Üveys, Veli, Veliyüddin, Yakub, Yusuf, Zeliha, Hatun isimleri köyde tespitini yaptığımız isimlerdir.

En çok kullanılan isimler ve oranları (Grafik 1) de; en çok kullanılan ata isimleri ise (Grafik 2) de gösterilmiştir. Buna göre isimlerde o dönemde en yaygın isim otuz beş kişiyle Hüseyin ismi birinci sırada gelir, ikinci sırada otuz üç kişiyle Mustafa ismi, üçüncü sırada ise otuz iki kişiyle Ahmet ismi gelmektedir.

En çok baba isimlerin de ise birinci sırayı Halil ismi, ikinci sırayı otuz kişiyle Mehmed ismi, üçüncü ise yirmi dokuz kişiyle Ali ismi gelmektedir.

Temettü'at Defterlerin de yer alan ve ortak aile ismi taşıyanların birbirleriyle akraba olması ihtimali kuvvetli olup, birden fazla hane reisi tarafından kullanılan en yaygın aile isimleri şöyle sıralanmaktadır: Bayramoğlu(4), Develioğlu (7), Yörükoğlu (2), Kuruçaylıoğlu (3), Muhlisoğlu (4), Satıoğlu (3), Geyvanoğlu (3), Küçükosmanoğlu (4).

Aile isimleri olarak kullanılan, Kuruçaylıoğlu ve Eğrigözlüoğlu gibi lakaplar ise bu aileye

mensup kişilerin, geçmişte adı geçen bölgelerden bu köylere göç ettikleri anlaşılmaktadır. Fakat bu bilgilere ispatlayacak belgelere rastlanılmamıştır.

Kuruçay, Çardaklı ve Bey Köylerinde Hacı, Ağa, Efendi, Hafız, Seyyid, Hatip, Şeyh gibi dini ve sosyal anlamda toplumda itibar sağlayan unvan ve sıfatlar kullanılırken sakat gibi sıfatlara rastlanmaktadır. Toplumda itibar sağlayan unvan ve sıfatların sayısı ve oranları (Tablo 2)'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Unvanlar ve oranları

	HACI	SEYYİD
Kuruçay	13	12
Çardaklı	6	1
Beyköy	2	36
Toplam	21	49

Seyyid unvanı kullananların tamamını Hz. Muhammed (S.a.v)'in soyundan gelen kişiler olarak kabul etmek doğru olmaz. Bu unvanları kullananlar arasında Hz. Muhammed'in soyundan gelenler olabileceği gibi, toplumda saygınlık kazanmak amacıyla kullananlara da rastlama ihtimali vardır. Özellikle Beyköy'de bu unvanın çok kullanılması dikkat çekicidir. Bu kişilerin Hz. Muhammed'in soyundan geldikleri konusunda belgeye rastlanılmamış olup köyde Türbesi bulunan ve 14 y.y veya 15 y.y yaşamış olan Ammi Çoban Seyyid Hazretlerine duyulan sevgi ve saygıdan dolayı verilme ihtimali bulunmaktadır.

Tablo 3 Köylere Göre Yetim Dağılımı

	Kuruçay	Çardaklı	Beyköy	Toplam
Yetim	10	4	4	18

Ağa unvanını kullananlar toprak ağası olabileceği gibi, saygın kişiliğinden dolayı da varlıklı insanlar olarak değerlendirmek mümkündür. Hacı unvanı o kişilerin ekonomik durumlarının iyi olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Zira o dönemde Hacıya gitmek hem güç isteyen ve aynı zamanda çok masraflı bir olaydı.

Köylerde yetim sayıları verilmiş olup bunlar üretim yapamadıklarından dolayı vergi alınmamıştır. Köylere göre yetim sayıları Tablo 3 'de gösterilmiştir.

Kuruçay, Çardaklı ve Beyköy'de farklı meslek gruplarına rastlamak mümkündür. İrgat, Ziraatçı, Kilci, Tüccar, Oduncu, Eskici, Semerci, Güreci halifesi, Debbah halifesi, Berber, Ekmekçi gibi, meslekler en yaygın mesleklerdir. Özellikle Ziraatçılık, Odunculuk ve Kılıçlık en yaygın meslektir. Bu durumda bu köylerin ana geçim kaynağının tarım olduğunu göstermektedir. En yaygın olarak yapılan meslek grupları sayısı (Grafik 3)' te gösterilmiştir.

Kayıtlı olan reislerinin besledikleri veya çevre köylerde ortaklaşa bulundurdıkları, küçükbaş ve büyükbaş hayvanların dağılımı ve sayıları ise değişiklik göstermektedir.

Öküz, at ve merkep sayısı, tarım faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığına işaret eder. Ayrıca mahallede bulunan arıkovanı, arıcılık yapanların olduğunu

göstermesi açısından önemlidir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarının dağılımı (Tablo 4)'te gösterilmiştir.

Kuruçay, Çardaklı ve Beyköy' de yetiştirilen ürünlere baktığımızda

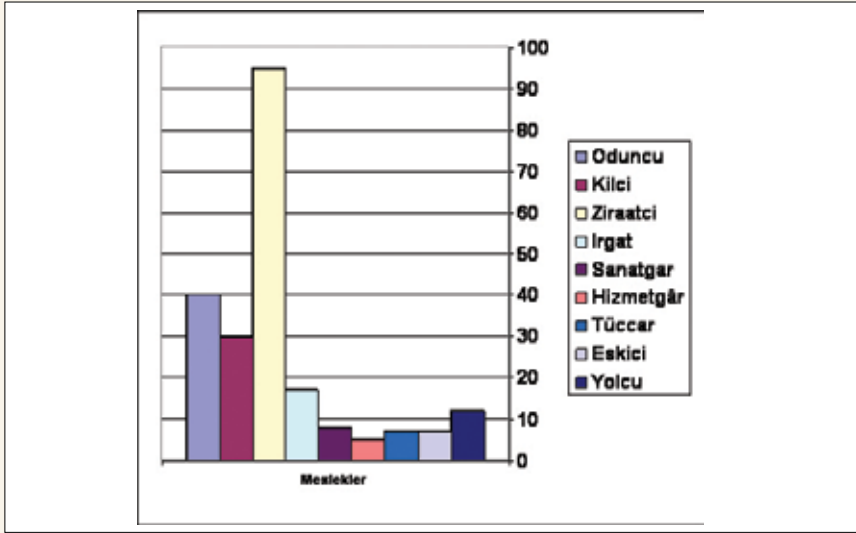
özellikle buğday ve arpa ön planda olduğu görülür bu üç köyün yetiştirilen ürün ve oranlar (Tablo 6)'da gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi Kuruçay arazi bakımından daha zengindir,

dolayısıyla yetiştirilen ürünlerde de bu yansımasıdır.

Ağnam: Koyun ve keçilerden alınan bir vergi türüdür. Kuruçay, Çardaklı ve Beyköy'de ağnam vergisi olarak toplam Yirmi yedi bin yüz doksan dokuz guruş vergi toplandığını görmekteyiz.

Yetiştirilen ürünlerden onda bir oranında alınan aşar vergisi olarak bu üç köyde Hicri 1260 (M.1844) toplam on iki bin beş yüz yetmiş beş virgöl beş guruş; **Hicri 1261 (M.1845)** yılında ise on dört bin yüz dokuz guruş vergi toplandığını görmekteyiz. Ayrıca tablo 10 incelendiğinde 1845 tarihinde Kuruçay aşar vergisi artarken Çardaklı ve Bey köylerin vergisinin azaldığını görmekteyiz. Bu durumda bu tarihlerde bu köylerde kuraklığın veya salgın hastalıkla üretimin azaldığı tahmin edilebilir.

Grafik 3: Yaygın olarak yapılan meslekler

Tablo 4 Mevcut Hayvanların Dağılımı

	Kuruçay	Çardaklı	Beyköy	TOPLAM
Sağman Karasığır İneği	90	34	60	184
Kısır Karasığır İneği	2	6	2	10
Sağman camus(Manda)	0	12	4	16
Kısır Camus ve Manda	19	16	7	41
Sağman Koyun	55	15	68	138
Kısır Koyun	30	19	21	70
Sağman Keçi	91	11	41	143
Kısır Keçi	81	8	2	91
Merkep	123	31	54	208
Öküz	113	43	47	203
Kısırak	10	11	2	23
Beygir	54	16	24	94
Düğe	13	20	9	42
Tay	1	16	0	17
Oğlak	46	0	0	46
Kuzu	36	8	0	44
Katır	0	3	0	3
Tosun	0	14	10	24
Arıkovanı	4	7	35	46

Sonuç olarak Hüdavendigâr Eyaleti Kütahya Sancağına bağlı Tavşanlı Nahiyesi Köylerinden Kuruçay, Çardaklı ve Beyköy, bölgenin iklim ve doğal yapısına bağlı olarak genellikle geçimini ziraat, hayvancılık ve bunlara bağlı olarak ek mesleklerden sağlayan ahaliden oluşan karakteristik bir köy özelliği göstermektedir.

Tablo 5 Hayvanların Temettu Oranları

HAYVANLAR (ADET)	TEMETTU
Sağman Karasığır İneği	25 guruş
Sağman camus (Manda)	60 guruş
Sağman Koyun	8 guruş
Kısır Koyun	1 guruş
Sağman Keçi	6 guruş
Kısır Keçi	0,75 guruş
Kısırak	40 guruş

Tablo 6 Yetiştirilen Ürünlerin Kile Cinsinden Oranları

ÜRÜNLER (KİLE)	Kuruçay	Çardaklı	Beyköy	TOPLAM
Hınta (buğday)	588	277,5	221,5	1087
Şa'ir (arpa)	193,5	126	78	397,5
Nohud	73,5	17,5	16,5	107,5
Mercümek	39,5	16,5	8	64
Burçak	13	22	2	37
Üzüm	0	0	19	19
Anason	0	0	14	14
Yulaf	2	0	0	2

Tablo 7 Ürünlerin Temettü Oranları

ÜRÜNLER (KİLE)	TEMETTÜ
Hınta (buğday)	7 guruş
Şa'ir (arpa)	4 guruş
Nohud	7 guruş
Mercümek	10 guruş
Burçak	6 guruş
Üzüm	1,5 guruş
Anason	1,5 guruş
Yulaf	8 guruş

Tablo 8 Mezru Tarla, Bahçe, Bostan Ve Bağ Dönüm Oranları

DÖNÜM	Kuruçay	Çardaklı	Beyköy	TOPLAM
Mezru Tarla	2725	1196	963	4884
Bahçe Bostan	24,5	8	87	119,5
Bağ	0	0	5,5	5,5

Tablo 9 Köylere Göre Ağnam Vergisi

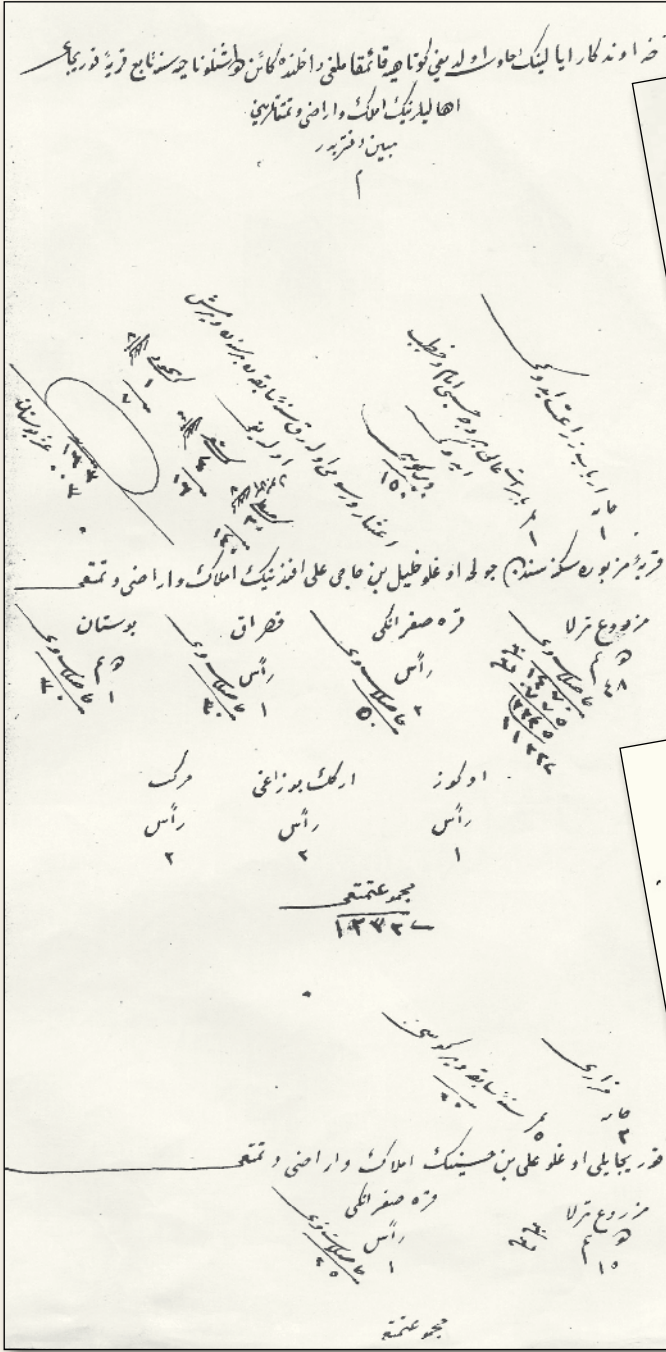
KÖYLER	AĞNAM VERGİSİ
Kuruçay	14,575 guruş
Çardaklı	5,391 guruş
Beyköy	7,233 guruş
TOPLAM	27,199 guruş

Tablo 10 Köylere göre Aşar vergi Dağılımı

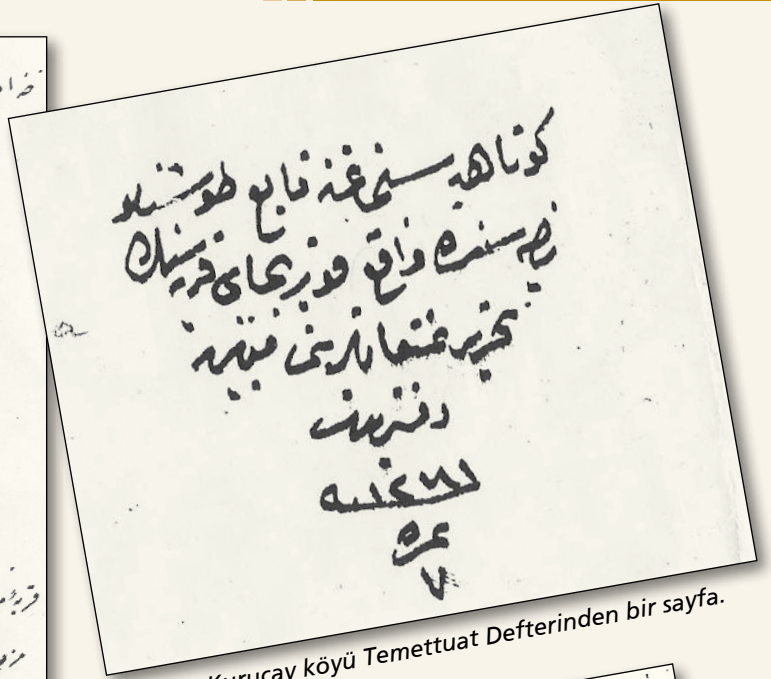
KÖYLER	Hicri 1260 (M.1844)	Hicri 1261 (M. 1845)
Kuruçay	6,520 guruş	11,158 guruş
Çardaklı	3,304.5 guruş	1,558 guruş
Beyköy	2,751 guruş	1,393 guruş
TOPLAM	12,575.5 guruş	14,109 guruş

Tablo 11 Temettü Gelirlerinin Dağılımı

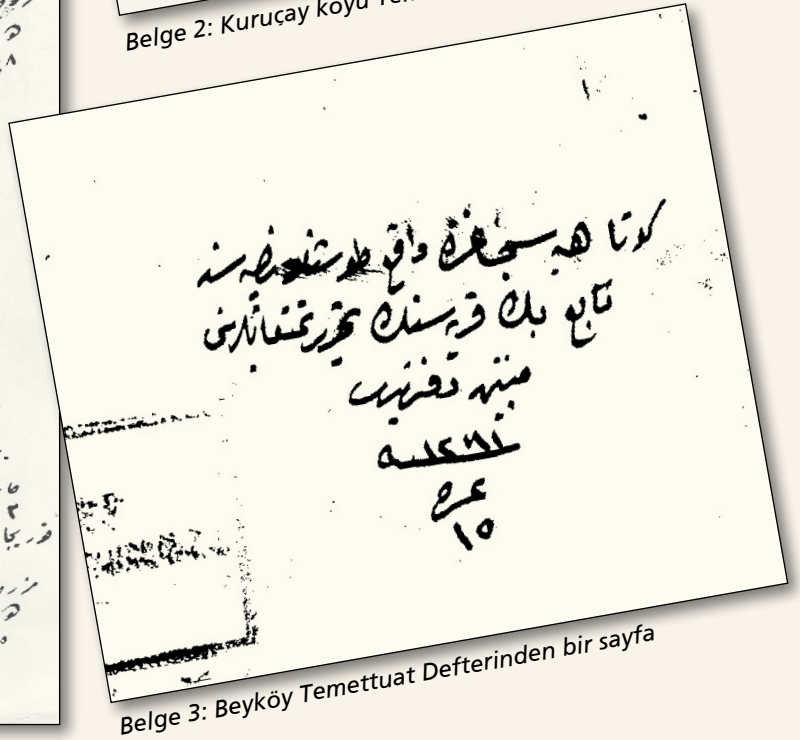
	Kuruçay	Çardaklı	Beyköy	TOPLAM
TEMETTÜ	79,571	34,036	53,648	167,255

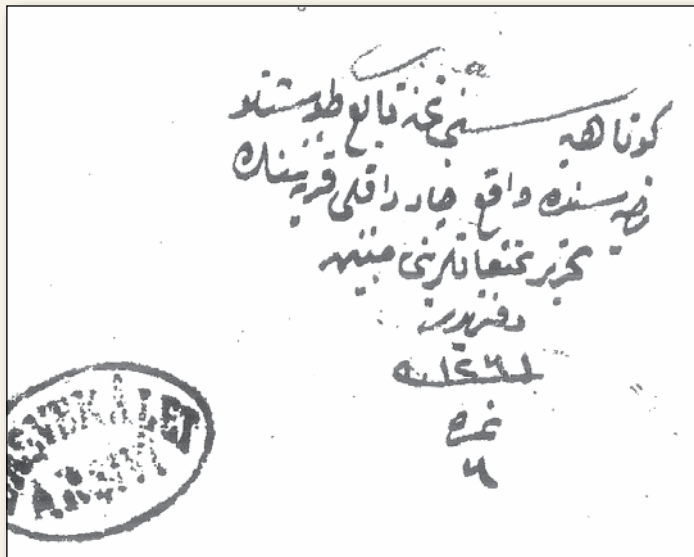
Belge 1: Kuruçay Temettuat Defterinden bir bölüm

Belge 2: Kuruçay köyü Temettuat Defterinden bir sayfa.

Belge 3: Beyköy Temettuat Defterinden bir sayfa

Belge 3: Çardaklı Köyü Temettuat Defterinden bir sayfa

1530 Yılında Tavşanlı'nın Köyleri, Çiftlikleri ve Mezrâları

438 Numaralı Anadolu Eyaleti Tapu Tahrir Defteri (438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530) I, Kütahya, Kara-hisâr-ı Sâhib, Sultan-Önü, Hamîd ve Ankara Livaları <Dizin ve Tıpkıbasım>. Ankara 1993), hicri 937-miladi 1530 yılına aittir. Anadolu'nun sosyo-ekonomik tarihi hakkında önemli bilgiler ihtiva eden bu eserin tıpkıbasımı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü-Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı tarafından yapılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde yazılan bu defter, maliye kalemlerinin ve tahrir kayıtlarının karakteristik yazısı olan siyakat ile yazılmıştır. İlgili defterde diğer kaza ve nahiyeler

gibi Tavşanlı nahyesinin köyleri, çiftlikleri, mezrâları, nüfusları, vergi vb. durumları hakkında bilgiler verilmiştir.

Osmanlı döneminde Tavşanlı'nın merkezine Pazar köy denmekteydi. Bu köy, aynı zamanda Sorkun ve Bölcek ile birlikte vakıf köyleri arasında zikredilmiştir.

1530 yılında Tavşanlı'nın merkezi olan Pazar köyün durumu şu şekildedir;

Bazar. Tâbi-i Tavşanlı, der kaza-i Kütahya

Hane: 55

Mücerred: 10

Muhassıl: 3

Pir-i fâni: 7

16.yüzyılda Tavşanlı köylerinden olup da günümüzde aynı isimle varlığını sürdürmeyen bazı köyler bulunur. Bu köylerin isimleri zaman içerisinde değişmiş olduğundan bunların, günümüzdeki hangi köyler olduğunu kestirmemiz zordur. Örneğin; Lalaoğlanları, Balabanlar, Daşteğin, Denizler, Eşme, İlyas Bey, Kalafat köyleri gibi. İlginçtir ki Beyköy ve Kayıköy'ün isimleri söz konusu defterde yer almamaktadır. Bu isimler 16.yy.dan sonra konmuş olabilir.

1530 Yılında Tavşanlı'nın köyleri, çiftlikleri ve mezrâları aşağıdaki gibidir;

Tablo: 1 1530 Yılında Tavşanlı Nahiyesinin Köyleri ve Çiftlikleri

Köy ve Çiftlikler	Hane	İmam	Pîr	Mücerred	Cami-i Huddâm	Sipahi ve Sipahizade	Ma'lul ve Divane	Muhassıl	Doğancı	Hasılat / Akçe
Aceblü	12	-	-	3	-	-	-	-	-	1734
Aceb-i diğer	14	-	2	10	-	4	1	-	-	2280
Akşehir	5	1	-	1	-	-	-	-	-	580
Akçaşehir	12	-	1	3	-	-	-	-	-	1979
Alilü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200
Ayvalu	12	1	-	2	-	-	-	-	-	870
Balabanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	551
Bazar	55	-	7	10	-	-	-	3	-	-
Çardaklu	41	1	1	10	-	1	1 M.	-	-	4994
Çukur	27	-	-	6	-	-	-	-	-	3366
Daşteğün (Deşdiğün)	4	-	1	1	-	-	-	-	-	1650
Denizler ve Beremani Mezrası	18	1	2	5	1	-	-	-	-	3840
Depecik	22	-	-	3	1	-	-	-	-	1680
Derecik	49	1	4	8	1	-	-	1	-	5465
Dudaş	22	1	1	7	-	-	-	-	-	2484
Elim veya İlim	28	1	-	10	-	-	-	-	-	3345
Eşme	6	-	-	1	-	-	-	-	-	1522
Bazdaran Çiftliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30
Bazdaran Çiftliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60
Bazdaran Çiftliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Göbel	28	-	-	12	-	-	1 D.	1	8	3926
İlyas Bey	7	-	-	2	-	5	1 M.	-	-	1507
Kalafat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	660
Kara Pelid	22	-	1	6	-	-	1 M.	-	-	1519
Karlu	17	-	-	2	-	-	-	-	-	930
Kızılcakaya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1639
Kozluca	14	-	-	13	-	-	-	2	-	1174
Kökemler	12	1	-	8	-	-	-	-	-	590
Kuruçay	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Küçükilet	7	1	1	1	-	-	-	1	1	1045
Lalaoğlanları	10	-	-	9	-	-	-	-	-	-
Melikşah (Şahmelek)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Momul (Moymul)	3	-	1	1	-	-	-	-	-	2756
Saruhan ve Hacı Çiftliği (Moymul'da)	3	-	1	4	-	-	-	-	-	-
Sorkun	24	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Şeyhler	4	-	2	4	-	-	-	-	-	1626
Tavşanlı	231	1	15	26	-	-	-	6	-	18.737
Uruz (Uruze)	12	-	2	7	-	3	-	-	-	1130
Yunusgüden alanı (Yunus alanı güden) ve Alilü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200

Tablo: 2 1530 Yılında Tavşanlı Nahiyesinin Çiftlik ve Mezrâları

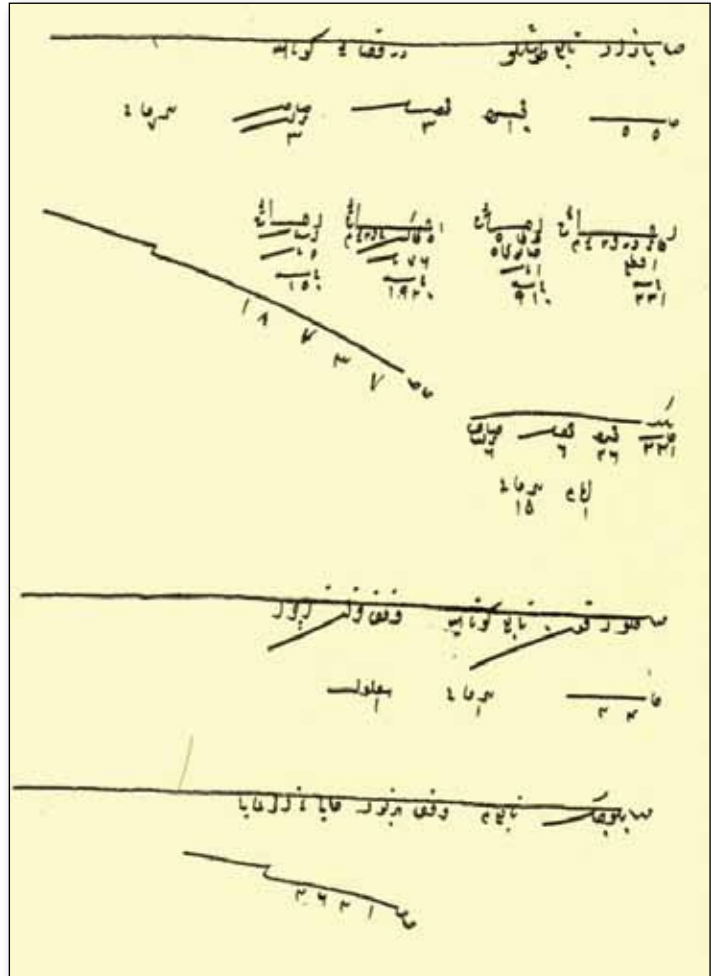
Çiftlikler	Mezralar	Bağlı olduğu köy	Hasılat/Akçe
Öyük Hamza	-	Tepecik	206
-	Saraycık	Tavşanlı (Ovacık köyünde)	1080
-	Timarsuz	Tavşanlı	1580
Saruhan ve Hacı		Moymul	2756
Sazak	-	Akçaşehir	150
Bağ-özü	-	Akçaşehir	150
İlyas	-	Bey	150
Umur ve Aydın	-	Ayvalı	300
Çukur tarlar	-	Tavşanlı	80
Kuruca Oruç	-	Şeyhler (Kayaarası)	-
Düdükcü	-	Tavşanlı	250
Karadeğın	-	İlyas Bey	150
Kızıl Ali	-	Kuruçay	68
Karaca kaya	-	Melek-şah (Şahmelek)	80
Şeyh İvaz	-	Şahmelek	431
Gökçe-Tolca Öyük	-	Aceb	110
Yarıçam	-	İlet	100
Bazdar	-	Kalafat	100
Bazdarân	-	Ayvalı	60

Tablo: 3 1530 Yılında çevre kaza ve nahiyelere bağlı olup da günümüzde Tavşanlı'ya bağlı olan köy ve çiftlikler

Köyler	Bağlı olduğu	Hane	İmam	Muhassıl	Mücerred	Pir	Sipahi ve Sipahizâde	Hasıl
Ablum	Kalınvıran	6	1	-	5	1	-	1347
Çukurca	Kalınvıran	-	-	-	-	-	-	-
Kızıl Yakub (Gazelyakup)	Kalınvıran	5	1	-	1	-	-	1330
Eğriöz	Kalınvıran	5	-	-	2	-	-	692
Gölcük	Kalınvıran	42	1	-	6	2	5	6796
Gölcük	Kalınvıran	4	-	-	-	-	-	361
Dulkadir	Kalınvıran	-	-	-	-	-	-	-
Şahin ve Aluc	Kalınvıran	11			3			8672
Yukarı Opanöz	Eğrigöz	9	-	-	4	2	-	1245
Aşağı Opanöz	Eğrigöz	13	1	-	9	2	-	2359
Gölcük	Eğrigöz	17	-	-	6	-	-	2259
Ovacık	Eğrigöz	27	-	-	5	1	8	1872
Alabarda	Eğrigöz	6	-	-	4	-	-	582
Değirmisaz	Eğrigöz	4	-	-	6	-	-	652
Doğanlar	Eğrigöz	5	-	-	2	4	1 S. 5 SZ	1011
Düğrek (Düm-rek)	Eğrigöz	27	-	-	6	2	-	1827
Alaöge(Aleve)	Eğrigöz	14	-	1	2	-	3 SZ	2032
Kargılı	Eğrigöz	36	-	1	10	3	-	1012
Kızılbük	Eğrigöz	26	-	-	14	-	-	2854
Şaphane Köprüceği	Eğrigöz	40	-	1	33	1	1	2718
Demürlü	Eğrigöz	41	-	1	14	2	9 SZ	2937
Emirler	Eğrigöz	17	-	-	3	1	-	1459

Tablo: 4 1530 Yılında Çevre Kaza ve Nahiyelerdeki Çiftlik ve Mezrâlar

Çiftlik	Mezrâ	Nerede olduğu	Hasıl
Sancak	-	Kızıl Yakub (Gazelyakup)	50
Eğme pınar	-	Kızıl Yakub (Gazelyakup)	-
Paşa Yiğit	-	Gölcük (Kalınvıran'a bağlı)	202
Kara köy ve Akça-alan	-	Ovacık (Eğrigöz'e bağlı)	350
-	Bazlamac	Şaphane Köprüceği	650
Eğmelıpınar (veya Ekmelıpınar), Ayyvacık ve Şuayp Eğini (veya Ekini)	-	Yukarı Opanözü	300
Pirî	-	Alabarda	412
Çaltı	-	Eğrigöz (Günümüzdeki Çaltılı köyüdür)	-
Seydi Nureddin ve Kara Murad Çiftliği	-	Gümüş	350
Haydar	-	Doğanlar (Eğrigöz'e bağlı)	300
İn veya En Deresi	-	Opanözü	250
Danışmend ve Koca	-	Opanözü	-
Çiftlik	-	Alaöge (Aleve)	200
Şeyh Mürüvvet	-	Opanözü	150

1530 yılına ait Tavşanlı ve köyleri ile ilgili belgeler.

1889 Yılında Tavşanlı

Hicri 1307/Miladi 1889 yılına ait Hüdâvendigâr Vilayeti Salnamesinde Tavşanlı, Eğrigöz, Gümüş ve Dağardı nahiyeleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu Salnameden o dönemde hangi köylerin hangi nahiyelere bağlı olduğunu da öğrenebiliyoruz.

Bu yıllarda Tavşanlı nahiyesinin müdürü Yusuf Ziya Efendi olup Seyhzâde Hacı Mehmed Ağa, Arifzâde Hacı Mehmed Efendi, İmamzâde Hacı İbrahim Efendi, Kasabalızâde Mehmed Ağa, Servin (Seroben) Ağa ve Zeytunzâde Hasan Tahsin Efendi

nahiye heyeti azaları olarak vazife yapmaktadırlar. Belediye başkanı ise Süleyman Ağa'dır.

Tavşanlı nahiyesinde bu tarihteki nüfusu: 13.814 olup bu nüfusun 6692'si erkek, 6873'ü de kadındır. Genel nüfusun 13.565'i Müslümandır. Tavşanlı'da aynı yıl; 117 erkek ve 132 kadın olmak üzere toplam 249 Ermeni bulunur.

Bu tarihte Tavşanlı'da; 28 köy, 28 cami, 36 mescid, 8 medrese, 3 kütüphane, 1 kilise, 1 han, 7 hamam, 438 dükkan, 20 debbağhane, 3761 hane vardır.

Merkez nüfus 2098, merkezdeki hane sayısı ise 845'dir.

Aynı salname, Tavşanlı'nın Kütahya'ya uzaklığını sekiz saat, Bursa'ya uzaklığının ise yirmi dört saat olduğunu yazar.

Bu tarihte (1307/1889 yılı) Tavşanlı'nın köyleri merkez olan Pazar köy hariç şunlardır;

TAVŞANLI NAHİYESİ'NİN KÖYLERİ

Moymul, Dedeler, Bey, Seyhler, Küçükilet, Büyükilet, Derbend, Güraağaç, Kara, Tepecik, Göbel, Çardaklı, Çukur, Kuruçay,

Kiliselü, Karacakaş, Yağmurlar, Karapelit, Karlu, Kozluca, Alpagut, Dudaş, Akçaşehir Ali Hoca, Akçaşehir Hacı Hüseyin, Kayı, Derecik ve Ayvalu.

Bu yıllarda Eğriğöz, Gümüş ve Dağardı nahiyelerine bağlı olup günümüzde Tavşanlı'ya bağlı olan köyler aşağıda koyu olarak yazılmıştır.

EĞRİĞÖZ NAHİYESİ'NİN KÖYLERİ

Küreci, Musalar, Yağcık, Azand, Yenice, Doğanlar, Göncek, Hasanlar, Güldüren, Karaağıl, Tokat, Arabşah, Ulaşlar, Kurtdere, Kurtlubunar, Kurtlu Haliller, Bey, Hisarcık, Yoncağaç Aşağı, Yoncağaç Bala, Hamam, Dere maa Evran(?), Şeyhler, Şeyhçakır, Kırıl, İğde, Behsadlar,

Alpanos, Akkilise, Sarıayak, Yarış, Konuş, Kayı, İkibaşlı, Çakıllı, Üyücek, Çıkrıcak, Ovacık, Baş, Ağa, Opanözü Yenice, Emrah, Gölcük, Geniş Köprücek, Dede, Şapçı Yeni, Dutlar, Şapçı, Abdüsselam Timurlu, Sekban Timurlu, Kışla Timurlu, Değirmisaz, Kızılbük, Çayır, Çaldibi, Mümye, Dereli, Sülyebâla, Sülye İsalır, Sülye Aşıklar, Köprücek, Çalica Ağıl.

GÜMÜŞ NAHİYESİ'NİN KÖYLERİ

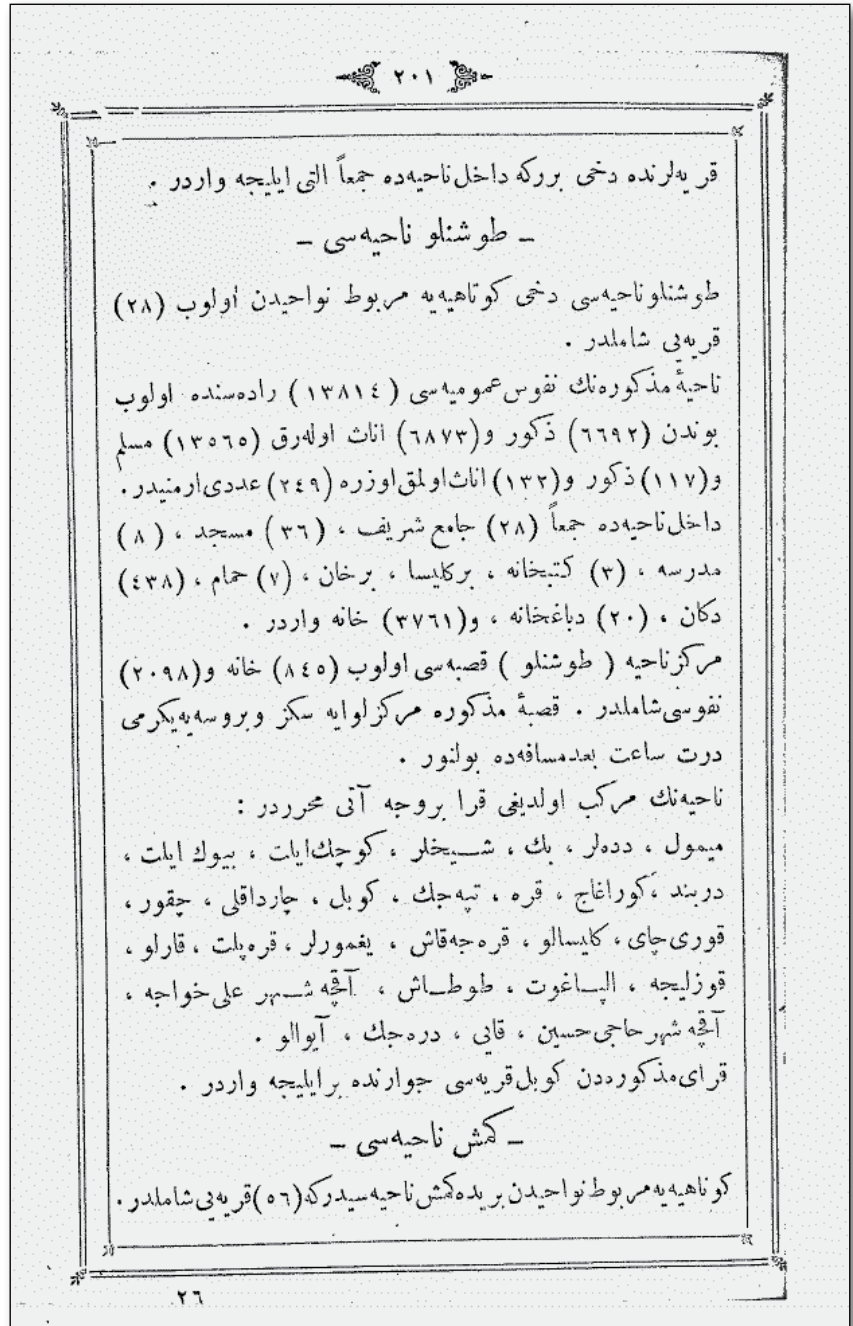
Enne, Gulam, Yoncalu, Dere, Ortaca, Sekiviran, Karaağaç, Gümüş, Şayin, Karakiş, Vakıf, Sülük Çukurca, Dulkadir, Karcık, Ayılı (Veya Abılı), Köprüviran, Viran, Şahmelek, Çoban, Gölcük, Darıca, Karsak, Sulu, Kıranşeyh, Gazel Yakup, Arslanlu, Kükürt, Kibsaz, Dedik, Dedik, Yakaca, Ağızviran, Kızık, Ablum, Sünnet Yenice, Elmacık,

Eyne Gazi, Atik Yüreğir, Cedit Yüreğir, İshakçılar, Doğa, Eğriöz, Bozcaöyük, Yeni, İsa, Kınık, Ayvalu, Gevrek Seydi, Kızılçakaya, Timurlu, Akçekiliselü, Ağaç, Gevan, Kütükçük, Körpe, Tevlez.

DAĞARDI NAHİYESİ'NİN KÖYLERİ

Evciler, Öksüzler, Alabarda, Aydınlar, Erikli, Bedirler,

Bademli, Çınarcık, Çobanlar, Çulhalar, Sofular, Çaltılı, Dümrek, Dere, Sünnetçiler, Soluğanlar, Sudöşeği, Sarkatlar, Doğanlar, Toklar, Taş, Avcılar, Umrarlar, Aleve-i Kebir, Aleve-i Sağır, Azizler, Acemler, Kargılı, Gilmanlar, Gurbetler, Kavaklı, Kışla, Kadı, Karşehir, Kocayeri, Kırkkavak, Kâili, Köşeler, Kürkler, Külcü, Gerni, Köleler, Gebeler, Maksudlar, Manastır, Virancık, Yataklı.

Tavşanlı Bitki Örtüsü

Dağ sümbülü - Yabani Sümbül (*Muscari neglectum*)

Hyacinthaceae familyasından olup soğanlı bir **bitki türü**dür. Şubat-Mayıs aylarında **çiçek** açarlar. Guruplar hâlinde yayılma gösterir. Bir salkımında 20 ila 40 çiçek bulunur. Bu bitkinin çiçekleri çok miktarda balözü salgıladığından arılar için çok değerlidir.

Akbaşlı Otu - Civan Perçemi (*Achillea millefolium*)

Yörede Akbaşlı otu olarak bilinir. Özellikle yöre köylerinde hemen hemen her evde bulundurulur. Beyaz ve soluk sarı renklerde bulunan Akbaşlı

otu, halk hekimliğinde karın ağrısında ve özellikle soğuk algınlığında kullanılmaktadır. Kümeler halinde bulunan bu bitki toplandıktan sonra ipe bağlanarak gölgede baş aşağı gelecek şekilde kurutulur. Kaynatılarak içilir. Bünyesinde uçucu bir yağ barındırır. Bu uçucu yağda azulen, limonen, sineol, borneol, pinenler, seskiterenler vardır.

Ballıbaba

Ballıbaba, ballıbabagiller (Lamiaceae) familyasından Lamium cinsini oluşturan bitki türlerine verilen addır

Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika'da yayılış gösteren

türlerin hepsi otsu bitkidir. Bugün bir kaç türü anavatanı dışındaki ılıman bölgelerde çok çabuk yayılarak natürülide olmuştur. Bir yıllık ve iki yıllık olan bu otsu bitkiler tohum ve gövdeden gelişen kökler vasıtasıyla hızlıca yayılır. Çiçeklenme, türüne göre Mart-Nisan-Mayıs-Haziran aylarında gerçekleşir. Ballıbabalar verimli topraklarda yetişir ve soğuğa oldukça dayanıklıdır. Bitkinin kullanılan kısımları çiçekleri ve çiçekli dallarıdır. Çiçekler açılmaya başladıkları esnada toplanır ve gölgede kurutulur. Hafif kabız ve kan kesici özelliği vardır. İdrar yolları hastalıklarında da kullanılmaktadır.

Ballibaba

Akbaşı otu

Tavşanlı Kitabeleri

Arifağa cami bahçesindeki çeşme kitabesi

Bu çeşme buraya sonradan yapılmıştır. Fakat bu çeşmeye sonradan konduğu anlaşılan, Caminin karşısındaki çeşmeden buraya getirildiği söylenen kitabede Osmanlı Türkçesiyle şunlar yazılıdır;

"Ayne'y-yeşrebü biha ibâdullah, Sâhibü'ül-hayrat ve'l-hasenat, es-seyyid el-hac Şemseddin Ağa, gafere lehü limen şerabe lehü. 1247 sene hicri"

Açıklaması: Kitabeden bu çeşmenin, Miladi 1831 yılında Hayır sahibi es-seyyid Hacı Şemseddin Ağa tarafından yapıldığını öğreniyoruz.

Çocuk Masalı

Fadime İle Ayşe Kız

Ahmet Öztürk (Sosyal Bilg. Öğrt.)

Berranur Canalp (Resam Abdullah Taktak İ.Ö.O. 7. Sınıf Öğr.)

Evvel zamanlarda "Fadime" adında bir kız yaşarmış. Bu kızın annesi ölmüş. Babası da bir süre sonra evlenmiş. Üvey annesi ile kızı, Fadime'yi çok kıskanırmış.

Evin bütün işlerini Fadime'ye yaptırırlarmış. Fadime'nin bir de çok fakir ninesi varmış. Ormanda kestiği odunları sırtında getirerek geçimini sağlarmış.

Bir gün Fadime, ninesine:

- "**Nine ne olur beni de oduna götür**" demiş. Ninesi de Fadime'nin hatırını kıramamış. Dağları, tepeleri dolaşıp bir dereye rastlamışlar. Ninesi, Fadime'ye demiş ki:

- "**Kızım bu dereden renk renk sular akacak. Siyah su akarsa sesini çıkarma, mavi su akarsa sesini çıkarma, sarı su akarsa nine diye bağır.**" demiş. Siyah su akmış, mavi su akmış, sarı su akınca hemen ninesine bağırılmış. Nine de koşup gelmiş. Fadime'nin kollarından tutup hemen dereye daldırmış. Bir de ne görsün, Fadime'nin üstü başı hep sarı altın olmuş. O kadar sevinmişler ki koşu koşu evlerine gitmişler. O sırada bir horoz görmüş:

- "**Üürüüü hasırları kaldırın, halıları yayın Altınlı Fadime geliyor**" diye bağırılmış. Üvey annesi de inanmazmış. "**Fadime oduna gitti nereden Altınlı Fadime oluyor**" diye mırıldanmış. Horoz tekrar tekrar bağırılmış. Annesi de:

Çizen: Çağla Uluçay

Çizen: Çağla Uluçay

- "**Bu horoz niye böyle bağıyor**" diye pencereden bakmış. Bir de ne görsün! Fadime'nin her yeri çil çil sarı altınmış. Hemen annesi kapıyı açmış. Hasırları kaldırıp halıları sermiş. Fadime'nin kolundan tuttuğu gibi halının üstüne getirmiş. Fadime'yi bir silkelemiş, bütün altınlar halının üstüne dökülmüş. Üvey kardeşi Ayşe, Fadime'nin bu halini çok kıskanmış:

- "**Ne olur nine, beni de götür**" diye Fadime'nin ninesine yalvarmış. Ayşe çok huysuzmuş ve de inatçıymış. Ninesi de Ayşe'yi götürmüştü. Ama hiç ninenin sözünü dinlemiyormuş. Gitmişler gitmişler gene o derenin yanına varmışlar. Aynı Fadime'ye söylediği gibi Ayşe'ye de söylemiş. Ama Ayşe inatçı ve huysuz olduğundan mavi su geçmiş, sarı su geçmiş, siyah su akarken ninesine bağırmış. Nine de hemen koşup gelmiş.

Ayşe'yi dereye sokup çıkarmış. Bir de ne görsün! Ayşe'nin her yanı siyah sülükle dolmuş. Sonra evinin yolunu tutmuş. Horoz gene karşılarına çıkmış:

- "Üüürüü! Halıları kaldırın, hasırları yayın, Sülüklü Ayşe geliyor." diye bağırmış.

Annesi:

- "**Git be horoz, benim kızım altın olmaya gitti, nasıl sülüklü olsun ?**" diye horozu kovalamış. Bir de görmüş ki Ayşe'nin her tarafı siyah sülük içindeymiş. Ayşe o kadar ağlıyormuş ki:

- "**Anneciğim benim ninenin sözünü tutamadım, yap dediğini yapmadım, çok pişmanım**" diye

bağırmış. Nine, kızın pişmanlığından olacak ki bütün sülükleri temizlemiş. Bir daha Ayşe kız huysuzluk etmemiş. (Kaynak kişi: **Sabiha Canalp, Dursunbey**)

Çizen: Sinan Arslan

16. Yüzyılda Şapçı Köyü

Mehmet KÖSE

Şapçı Köyü'nün kuruluş tarihiyle ilgili olarak kesin bir bilgiye sahip olmamakla birlikte elimizdeki mevcut arşiv belgeleri ışığında köyün çok eski bir köy olduğu ve Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarından beri mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Hatta köyün bir maden köyü olmasından dolayı Osmanlı öncesi varlığından da söz etmek mümkündür. Osmanlı arşiv belgelerine göre Şabcılar Cemaatinin iskân edildiği bir Türkmen köyüdür¹.

Sultan Murad-ı Hüdâvendigâr, oğlu Yıldırım Bayezid'i Germiyoğlu Süleyman Şâh'ın kızı Devlet Hatun ile

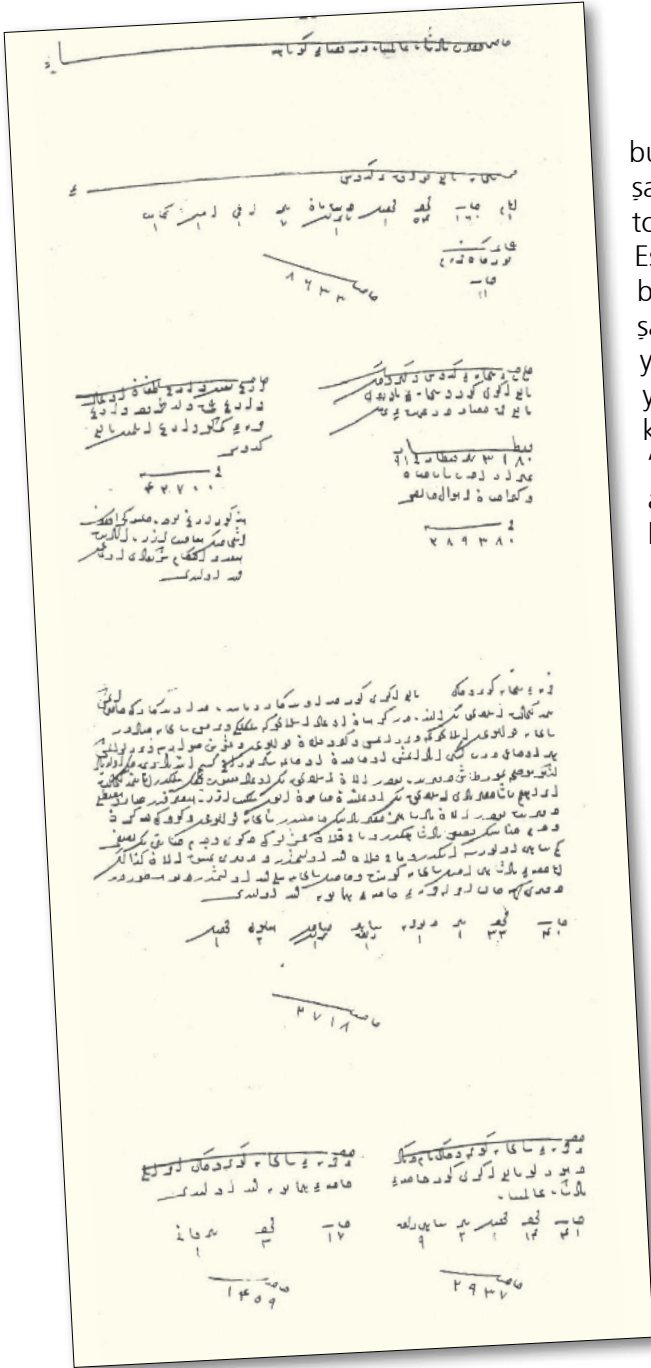
evlendirdince Kütahya, Eğrigöz (Emet) ve Tavşanlı yöreleri çeyiz olarak Osmanlılara verilmiş ve böylelikle Şapçı Köyü de Osmanlı topraklarına dahil olmuştur.

Avrupalıların Muhteşem Süleyman dedikleri Kanuni Sultan Süleyman devrinde yapılan 1530 tahririnde Kütahya Livası Eğrigöz Kazası'na tâbi Şaphâne Köprücüğü adıyla ve Sultan I. Murad'ın hassı olarak kaydedilmiştir².

Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defterinde (Hicri 937/ Miladi 1530) Şapçı Köyü ile ilgili olarak "Kütahya Livası Eğrigöz (Emet) Kazası'na bağlı olduğu, Sultan

I. Murad'ın (Hüdâvendigâr) hassı olduğu, köyün Tavşanlı Ulu Cami avlusunda medfûn olan Arslan Bey'e mülk olarak verildiği, Arslan Bey'in çocuklarının bölgeyi mülk olarak kullanmaya devam ettikleri ve devlete resm (vergi) verdikleri, köydeki şap ocaklarından şap madeni çıkartıldığı, köyde 40 hanenin bulunduğu ve yaklaşık 200 kişilik bir nüfusun yaşadığı, 33 mücerred(bekar), 1 pîr, 1 divâne, 1 Sipâhizâde, 1 sâhib-i berad, 2 ma'lûl ve 1 muhassıl olduğu, köyden 2718 akçe hasılatın tahakkuk ettiği, köydeki Bazlamaç mevkiinde günümüzde mevcut olmayan Bazlamaç Mezrası adıyla bir

yerleşim yerinin bulunduğu gibi bilgiler kayıtlıdır³.

16. Yüzyılda (1500' lü yıllar) Osmanlı devleti açısından Şapçı Köyü'nü kıymetli kılan unsurların en önemlisi Bazlamaç Mezrasında çıkartılan Şap madenidir. Beyaz, gri, sarı ve kırmızımsı renklerde olan, suda kolaylıkla eriyen, ağır

geçtiği, tüccarların gelip gittiği canlı birer ticaret yolu da oluşmuştur. Bu bağlamda, Bursa – Keles - Şapçı – Eğrigöz(Emet) – Foça yönlü bir ticaret yolunun 16. Yüzyılda faal olarak kullanıldığını söyleyebiliriz.

16. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin önemli bir şap üretim sahası

buruşturucu bir tadı olan şap tabiatında kaya şapı ve toz şap olarak bulunur. Eski çağlardan beri bilinen bir maden olan şap, Ortaçağ'da kumaşın yıpranma, güneşin yıpratıcı etkilerine karşı dayanıklılık yani "haslık derecesi" nin artmasını ve boyanın kalıcılığını sağlamada, deri sanayisinde ve altının parlatılmasında kullanılan bir madendir.

Özellikle 13. Yüzyıldan itibaren Avrupalılar, Anadolu'da üretilen şapları ithal etmeye başlamışlar, Foça, Kütahya, Şebinkarahisar ve Ulubat şapları Avrupa'nın ihtiyacı olan şapı karşılar hale gelmiştir.

Ortaçağ ve sonrası dönemde birçok alanda kullanılan şap, üretici ülkeler için ekonomik değeri olan bir maden haline gelmiştir. Aynı zamanda şapın çıkarıldığı bölgelerde ve civarında maden taşıyan kervanların

Şap kuyuları

Şap cevheri

olan Şapçı Köyü'ndeki ocaklar zamanla önemini kaybetmeye başlamış ve 19. Yüzyıla gelindiğinde artık üretim yapılmayan bir saha haline gelmiştir. 19. Yüzyıla ait gerek Temettüat Defterlerinde gerekse eyalet yıllıkları olan salnâmelerde artık Şapçı Köyü'ndeki şap ocaklarından bahsedilmemektedir.

16. yüzyılda Osmanlı Devleti için önemli bir üretim sahası olan şap ocaklarının büyük kısmı günümüzde toprakla dolsa da hala Bazlamaç Mevkiinde çok sayıda şap kuyusu varlığını sürdürmektedir.

1. Osmanlı İmparatorluğunda Oymak Aşiret ve Cemaatler, Cevdet Türkay
2. Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
3. Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s. 21, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

ZEYTİNOĞLU KÜTÜPHANESİ

Mesut KOCAMAN

Tavşanlı Zeytinoğlu Kütüphanesi; Tavşanlılı bir aile olan Zeytinzâdelerden Hacı İbrahim Ağa tarafından 19. yüzyılın sonlarında Cami-i Kebir'in (Tavşanlı Ulucaminin) bahçesinde 1896 yılında kurulmuştur. Hacı İbrahim Ağa, kurmuş olduğu kütüphanenin yanında bir de medrese inşasına başlamış ve eğitime yaptığı bu katkılardan dolayı da kendisine dönemin sultanı II. Abdülhamit tarafından Mecidiye Nişanı verilmiştir.

Bir kültür insanı olan Hacı İbrahim Ağa, kervan ticaretiyle de uğraşmıştır. Tavşanlı dışında Emet'te ve Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'da büro açmıştır.

Kendisinin vefatından sonra oğlu Hacı Tahsin Efendi döneminde ise kütüphane zenginleşmeye başlamıştır. İstanbul'daki işlerinin başında olan Hacı Tahsin Efendi, İstanbul'daki en önemli kitapçılar çarşısı olarak da bilinen Sahaflar Çarşısı'nın müdavimlerinden olmuş burada satın aldığı kitapları Tavşanlı'daki kütüphaneye göndermiştir. Ayrıca zengin kitap koleksiyoncularıyla da irtibata geçmiş, kitap müzayedelerine katılmış, elde etmiş olduğu tüm bu kitapları yine Tavşanlı'ya göndermiştir. 1922 yılında kendisinin vefatından sonra onun oğlu Mesut Zeytinoğlu kütüphanenin sorumluluğunu devralmıştır.

Ticari nedenlerden dolayı ailenin Tavşanlı dışında özellikle Eskişehir'de yaşamaya başlaması kütüphanenin bakımı hususunda bazı sıkıntıları ortaya çıkartmış, bu durum da kütüphanenin devri konusunu gündeme getirmiştir. 1969 yılında Zeytinoğlu ailesi ile Kültür Bakanlığı arasında ailenin de isteğiyle bir devir sözleşmesi imzalanmış ve aile kendi isimlerinin kullanılması ve yazma eserlerin kütüphane dışına çıkartılmaması koşuluyla yönetim hakkını tamamen Kültür Bakanlığına devretmiştir. Kütüphane 1995 yılında da bugünkü binasına taşınmıştır.

Kütüphane bu uzun geçmişi döneminde birkaç kez ciddi tehlike de yaşamıştır. Bunlardan en önemlileri şunlardır:

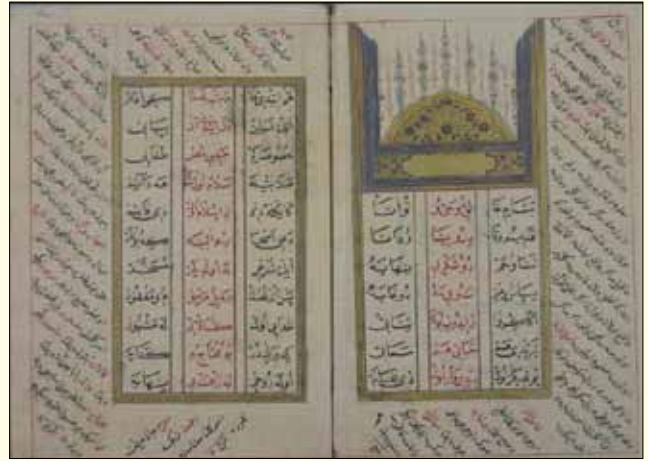
İlk olay Kurtuluş Savaşı sırasında geçer: Konya'da yayımlanan "**Babalık**" adlı gazete, kütüphanenin Yunan ordusu tarafından talan edildiğini yazar. Hasan Tahsin Efendi bu sırada ailesiyle birlikte İstanbul'dadır. Haberi okuyunca beyninden vurulmuş döner ve hemen nüfuzlu bir İngiliz dostuna giderek olayı Müttefik Ordu komutanlığına bildirmesini rica eder. Bir süre sonra, İngiltere elçiliği aracılığıyla kendisine ulaştırılan ve üzerinde Tavşanlılı arkadaşlarının imzaları da bulunan yarısı Rumca yarısı Türkçe belgede, kütüphaneye hiçbir saldırı yapılmadığı ve kitapların yerli yerinde durduğu

Ulucami'nin bahçesindeki kütüphanenin ilk binası

Kadı Beyzavi'nin bu eseri, Kuran'ın Arapça tefsiridir. Hattat Muhammed Hasan el-Bahbahani tarafından Hicri 1202 (miladi 1788) yılında yazılmıştır. Eserin sonunda, nüshanın tek olduğuna dair kayıt vardır.

Hicri 921 (Miladi 1515) tarihli Tuhfe-i Şahidi, Şahidi İbrahim Dede tarafından yazılmıştır. Farsça ve Türkçe yazılmış olan bu kitabın sayfa kenarlarında metnin açıklamaları yer almaktadır.

bildirilir. Kütüphane gerçekten bu badireyi kazasız belasız atlatmıştır.

İkinci bir olay; Tekke ve zaviyelerin kapatılmasına ilişkin yasanın uygulanması sırasında 1925 yılında yaşanır. Yasanın bir maddesi, buralardaki kitapların yerel en büyük okulun müdürüne teslim edilmesini emretmektedir. Resmi makamlarca bu hükme dayanılarak kütüphanedeki kitapların Tavşanlı'daki İstiklal

İlkokuluna taşınması istenir. Mesut Zeytinoğlu direnir ve buranın vakıf olmadığını, kitapların kendi öz malı olduğunu kanıtlar. Kütüphane uygulama kapsamı dışında bırakılır.

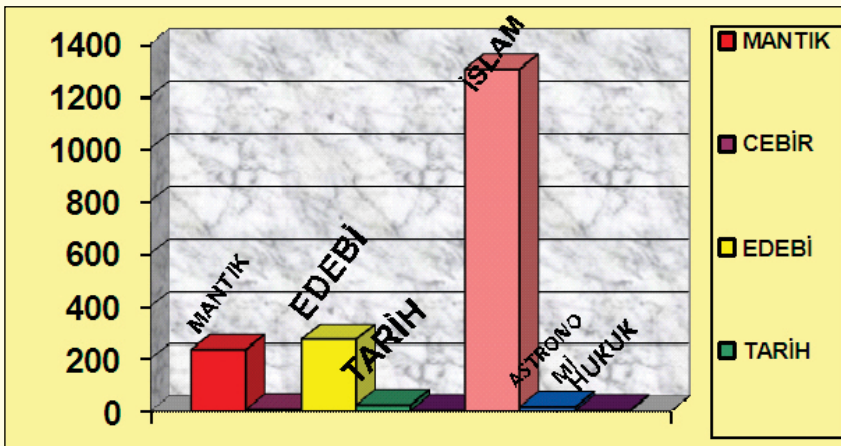
Kütüphane son olarak Mesut Beyin ölümünden sonra da bir badire atlatmıştır. 1991 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü kütüphaneyi "vakıf olduğu" gerekçesiyle sahiplenmiş ve binasının *müftülük* yapılmak

üzere boşaltılmasını istemiştir. Hazinesinin açtığı davaya "fer-i müdahil" olarak katılan Mesut Zeytinoğlu mirasçıları buranın vakıf olmadığını bir kez daha ispat ederler ve Tavşanlı Asliye Hukuk Mahkemesinin kararıyla kütüphanenin kütüphane olarak kalması sağlanır.

Kütüphanedeki Önemli El Yazmaları ve Nadide Kitaplar

Kütüphanede 1266 adet el yazması eser ve 4391 adet de Arapça-Farsça yazma eser bulunmaktadır. El yazması eserlerin içerisinde nadide eser niteliği taşıyan ona yakın eser mevcuttur.

Kütüphanedeki yazma eserler sadece dini eserlerle sınırlı olmayıp; Matematik, Uzun ve Geometri, Tarih, Psikoloji, Mantık, Coğrafya, Felsefe, Tıp ve Arapça gibi değişik ilim dallarına ait eserleri de kapsamaktadır.

Kütüphanedeki Kitapların Bilim Dallarına Göre Dağılımı

NOTLAR

- 1- Osmanlı'nın son dönemlerinde savaş ve açlık yıllarının yaşandığı bir ortamda küçük bir Anadolu kasabasında kurulan ve büyütülen kütüphane, Anadolu insanının kitap ve kütüphaneye verdiği değeri göstermesi bakımından oldukça önemlidir.
- 2- Kütüphanenin ilginç tarihinin genç kuşaklar tarafından öğrenilmesinin kütüphaneye olan ilgiyi artıracaktır. Bu yüzden kütüphanenin tarihçesini basın ve yayın yoluyla vurgulamak veya derslerde işlenilmesini sağlamanın yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Zeytinoğlu Konağı

Mesut KOCAMAN

Tavşanlı Zeytinoğlu Konağı, Tavşanlı'nın köklü ailelerinden biri olan Zeytinoğulları ailesi tarafından 19. Yüzyıl sonlarında yapılmıştır. Konak, klasik ahşap Tavşanlı konakları dışında bir mimari özelliğe sahiptir. Konağın sahipleri olan bu aile, Osmanlı döneminde Tavşanlı ve Emet'te vergi muhassıllığı yapmışlar ve ayrıca ticaretle uğraşmışlardır.

Dışı tamamıyla taştan iç kısmı ise ahşaptan inşa edilmiş olan konak, 2 katlı olup geniş

bir avlu içine oturtulmuştur. Avluyu bütün yapılarını içine alan taştan yapılmış bir duvar çevrelemektedir. Duvarın yüksekliği yaklaşık 4 m'yi bulmaktadır. Avlu içine oturtulan ana konak bu avlu içindedir. Bu ana konaktan başka konağa hizmet eden hizmetkârların kaldığı başka yapılar da vardır. Zeytinoğlu Konağı içinde barındırdığı bütün dekorasyon malzemeleri ve eşyalarının orijinalliği ile ön plana çıkmaktadır. Koltuk takımları, sobaları,

tabloları, taban halıları, tavan kaplamaları, avizeleri, çok eski radyoları, pencerelerdeki camları, avludaki mermer havuzu, gümüşlükleri ve panjurlarıyla geçmişten günümüze kalan önemli bir kültürel mirastır.

Bina iki kat döşenirken içinde yaşayanların rahat etmeleri için gereken her şey düşünülmüştür. Konağın aydınlanması ise mükemmeldir. Günün her saatinde güneş alabilecek şekilde tasarlanan konağın

renkli camları da görülmeye değerdir.

Konağın bir başka özelliği ise batı mimarisinin ve etkilerinin de izini taşıyor olmasıdır. Buna en iyi örnek geniş bahçe içerisinde bulunan ve hala varlığını devam ettirmekte olan bir asır önce Viyana'dan özel olarak getirtilmiş olan mermer havuzdur. Fıskiyeleri ile rokoko mimarisinin izlerini taşımaktadır.

Diğer Batılı unsurlar ise İsviçre yapımı demir sobalar ve evin sahiplerinden olan Hacı Tahsin Efendi'nin yağlı boya ile çizilmiş portresidir.

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nde resim yaygın bir sanat değildir. Özellikle de yağlı boya ile çizilmiş insan resimleri Klasik Osmanlı yapılarında bulunmazdı. Portrelerin Osmanlı'nın son dönemlerinde Batı kültürünün Osmanlı'yı etkilemesi sonucunda görülen bir üsluptur.

Sonuç olarak Zeytinoğlu Konağı, Tavşanlı'nın batılı anlamda dizayn edilmiş ilk Osmanlı konağıdır. Zeytinoğlu ailesi şu anda Tavşanlı'da ikamet etmiyor olsalar da konakla olan ilgilerini hiç azaltmamışlar konağı muhafaza etmişlerdir.

Konak içerisindeki geniş bahçede buluna Avrupai çeşme...

Odaların ferah bir ortam olmasını sağlayan büyük pencereler...

Selime'nin Türküsü

Derleyen: Halil ORAL
Yöre: Kışlademirli Köyü

Üç erkek kardeşin içinde obanın küçük kızıdır Selime. Ana ve babasını arazi kavgasında kaybetmiştir. Sarnıç Pınarı'nın başında taştan örülmüş evleri vardır. Evin yanı başındaysa sürünün ağılları. Komşu obaların kimi Karagöz Deresinde, kimi Alıc Harmanı'ndadır. Selime kız bazen sürünün ardında koşarken bazen evdeki işlere yetişmektedir. Bu arada büyüüp serpilmiştir. İçinde sevdalar kıpraşmaya başlamıştır. Komşu obanın oğlu Selim yüreğine düşmüştür. Uzaktan uzağa Selim'e sevdasını billur sesiyle haykırmaya başlar. Ana ve babasının yokluğunu söze vurarak;

**Ana desem anam yok
Baba desem babam yok
Düştüm karlı dağlara Selime'm
ayrılamm.**

Bir yudum su veren yok.

Su verecek birinin Selim olması tek arzusudur. Kafasına koymuştur. Kendi diliyle kendine türküler düzmektedir. Çağrılar türküyledir. Selim'in başka birini seviyor olması da istemediği tek şeydir. Korkusudur, kaygısıdır bir yandan Uzaktan uzağa sürüsünün ardında omzunda çiftesiyle kıvrak duruşu genç kızın kalbine dolmaktadır. Ağzından şunlar dökülür.

**Bunar başı süzmeyi
Al başımdan yazmayı
Yârim kimden öğrendin
Selime'm ay doğdu
Böle gıvrak gezmeyi.**

Yazmanın baştan alınması sevdiğini ilan etmektir. İzdivaç

arzusunun işaretidir. Açıkça Selime kız, al başımdan yazmayı demektedir. Bölge ormanları çınlamaktadır. Selim'se dinlemededir. Henüz oğlandan bir işaret yoktur. Obanın küçük kızı hem dostluğunu hem beklediği çağırısı şöyle dillendirir.

**Kadife yastığım yok
Odana bastığım yok
Kimseler şahit olsun Selime'm
ayrılamm**

Senden başka dostum yok.

Bölge ormanları susmuş, kuşlar bile çıt çıkarmamaktadır. Selim çam ağacına sırtını yaslamış sadece dinlemektedir. Ayın doğması vaktin bu vakit olduğudur. Duygudan duyguya sürüklenmiştir gün boyu. Sevdanın yangını düşmüştür bir kere. İlk defa yaşadığı bir duygudur. Fakat o günün akşamı sürüden üç doğurgan keçi yoktur. Bir daha bir daha sayılır sürü. Sabahı zor etmiştir. Kaybolan keçi umurunda bile değildir.

Selim düşünce, Selim hayalindedir artık. Ancak sürüyle giderse onu görebilecek, türkülerini salacaktır mektuplar misali. Birkaç gün dağa çıkarılmaz. Selime kız Sarnıç Pınarı'nın başındaki köhne evdedir. Evde geçen birkaç günü ayrılık saymaktadır gizliden gizliye, tek taraflı. Evde kaldığı gün kadife giysiler üstündedir. Kırmızı kadifenin rengi ay parçası yüzünde allıklar oluşturmaktadır. Ahşap pencere açıktır. Farkında olmadan Selime'nin sesi dalga dalga dışarıya yayılır.

**Kadifenin filizi
Kim bilir kalbimizi
Bir incecik yel esti Selime'm
ay doğdu**

Ayırıldı ikimizi.

Kadife sarkanın altındaki ince göyneği pencereden giren rüzgârla savrulmaktadır. Rüzgârla bir, Selim'in içeri girip gelmesini çok ama çok istemektedir. Hiç soluk vermeden dilinden şunlar dökülür.

**İnce göynem yelpaze
Ni gemiyon emize
Ben enize varısam Selime'm
ayrılamm
Gara çalala bize.**

**Doldu gözlerim doldu
Bu yokuş beni yordu
Yokuş napcek adama Selime'm
ay doğdu**

Senin ayrılın goydu.

Evde geçmekte olan birkaç gün sanki yıl olmuştur. Bu düşünceler içinde sürünün ağıllarını süpürmeyi bile akıl edemez. Karşıdan bir cevap alamamanın hüznü kendini yokuşlarda gibi görmesine sebep olur. Bu sebep zaman geçtikçe gönlünü yormaktadır Yoran yokuşlar değil, uzaktan da olsa sevdiğini görememektir.

Testiler dolmalı, Yatıklar suya doymalıdır. Sarnıç Pınarı elli adımdır. Yinede testi ve yatıkların doldurulması vakit alacaktır. Bir hışımda pınarın başındadır. Ağaçtan akarın içinde su ayna gibi durmaktadır. Suyun üstünde yüzünü görür. Kendi, kendinden utanır. Gız sen napyon diyerek

kendi kendine mırıldanır. Selim'i düşünmek aklını başından almıştır. Aşkına cevap vermeyen Selim'in entarisini yuymak ister tertemiz suda tozlar kondurmadan. En azından oğlan anasının bari haberi olsa der yine kendi kendine. Çaresizdir. Bu esnada birer birer yakmalar dökülür birer sesinden.

Yârim sen uyudun mu?
Enterini yudun mu?
Ben seni gizli sevdim Selime'm
ayrılamm
Anana duyurdun mu?

Testiler doldurulur, yatıklar yerine bir bir dizilmiştir. İçindeki seveda büyüdükçe bedenindeki ağırlık gittikçe artmakta kendini yorgun hissetmektedir. Burçak burçak

ter basmıştır tenini. Ak göyneği sıksan sıkılacak olmuştur. Artık türkü yakmak onun için hiçtir. İçindekileri dışa vurmaya hazırdır. Söyle seslenir.

Boçaya goyun beni
Islandım soyun beni
O yârimin yanına Selime'm
ay doğdu
Aşamdan geyun beni.

Arzusu sevdiğine bir an önce kavuşmaktır. Mal mülk hiçbir şey umurunda değildir. Yılmadan sevdiğine çağırısını sürdürmektedir. Vaktin akşama sallandığı sırada Selim karısından sürüsüyle geçmektedir. Selim'e şöyle seslenir.

Hadi gidem galk gidem
Cigarayı yak gidem

Benim canım sıkıldı Selime'm
ayrılamm
Malı mülkü sat gidem.

Selim başındaki yazmayı bir alsa dünyalar onun olacaktır. Günler gittikçe uzamaktadır. Kendini sarhoş gibi dalgın hissetmeye başlamıştır. Umudu tükenmiştir. Akkaya'dan duyulan şu sözlerin ardından Selime'den bir daha hiç haber alınamamıştır. Ağabeyleri her yana haber salmış, sormuş soruşturmuşlarsa da bir haber çıkmamıştır. Oba kadınlarının ağzından yakmaları bize hediye kalmıştır.

Kebap ince şiş gibi
Serhoş gelir düş gibi
Aha da godum gidiyom
Selime'm ay doğdu
Taşa konan guş gibi.

Sarı Yazmamı Yırtar Eklerim

Ahmet ÖZTÜRK

Derleyen: Ercan BAŞALAN-Kaynak kişi: Musa BAYRAM

Yöre: Tavşanlı-Yörgüç Köyü

Cizen: Aysun Güner

1.Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti, Çanakkale'de, Kafkasya'da Yemen'de birçok yerde savaşmıştır. Bu savaşta en çok kaybı da biz verdik. Bir ara ordumuzun asker ihtiyacı çoğalmıştı. Belli bir oranda köylerde 17-20 yaşları arasından kura ile asker seçmeler başladı.

Görevli memurlar köyde kurayı çekince yeni evli birine askerlik çıkar. Oğlanın eşi ağlamaya başlar. Askerlere üç gün içinde en yakın askeri birliklerine teslim olmaları istenir. Nihayet ayrılık vakti gelir ve yeni evli genç askere gider. Zaman geçtikçe hasretlik artar ve umutlar kesilir. Gelin ağıt yakar sevdiğinin ardından. Bu türkü Yörgüç köyünde seferberlikten itibaren söylenegelmiştir.

Sarı yazmamı yırtar eklerim
On yıl olsa yâr yolunu beklerim

A guryacı yazı yazan ellerin kırılısın
Sabahın zehrinde suların gurulsun

Aşırdılar Kocadağ'dan Keşişten
Gayrı sevdiceğim geçti iş iştin

Askerlere giydirmişler al fesi
Uyudum uyandım yârimin sesi

Askerlere giydirmişler karayı
Babam yoktur kim yollasın
parayı

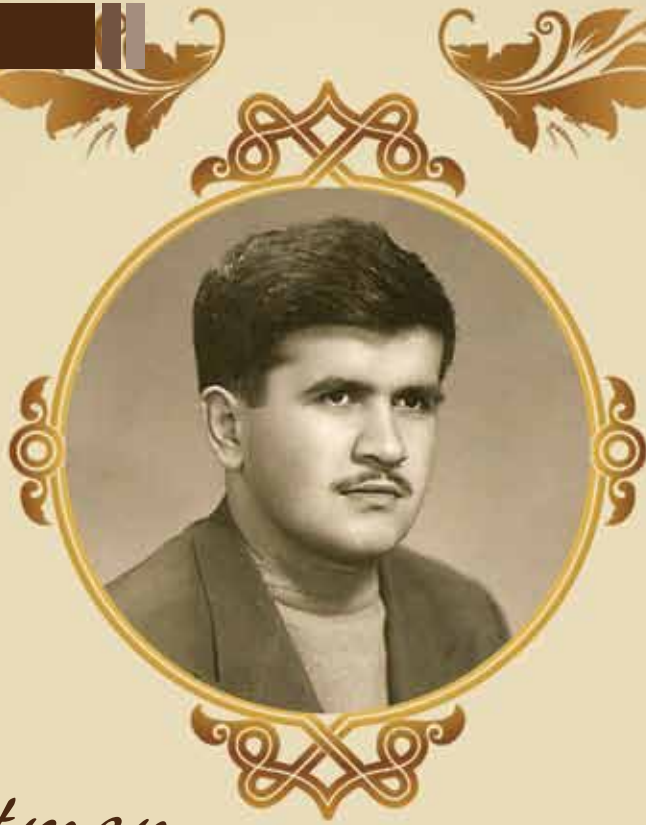
Sarı yazmamın sarısı vardır
İlişmen yârimin sevisi vardır

Askerlere giydirmişler meşinden
Kim ayrılmış ben ayrılam
eşimden

Asker çantasını aldım yürüdüm
Yüreğimde yağ kalmadı eridim

Askerlere giydirirler abayı
Doğan çocuk kime diycek babayı

Yolcular yarimi görmediniz mi?
Asker urbasından bilmediniz mi?

Öğretmen FEVZİ ÇOŞGUN

Melahat ARSLAN-Yakup ÇELEBİ

Tavşanlı eski belediye başkanlarından, eğitimci-yazar, TEMA gönüllüsü ve bir gönül dostu olan Fevzi Coşgun; 1940 yılında Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde dünyaya geldi. Babası Ahmet Ferit Bey, annesi ise Hatice Hanım'dır.

Fevzi Coşgun, ilkokula Tavşanlı İstiklal İlkokulu'nda 1947-1948 eğitim - öğretim yılında başladı. Öğretmeni Rıza Kaynak idi. 1952 yılında bu okuldan mezun oldu. Ortaokulu ise 1952-1955 yılları arasında Tavşanlı Ortaokulu'nda okudu. Aynı yıl lise tahsilini yapmak üzere Eskişehir Sanat Enstitüsü'nün (E.M.L.) tesviye bölümüne yazıldı. Coşgun, 4. sınıfı Eskişehir'de okudu. Kütahya'ya aynı okulun açılmasıyla, 5. sınıftan itibaren Kütahya Sanat Enstitüsü'nde devam etti. Bu

okuldan 1957 yılında mezun oldu.

3 Temmuz 1957 tarihinde Tunçbilek Termik Elektrik Santrali'ne işçi olarak girdi. Yaşı tutmadığı için futbolcu kadrosuyla işe başladı. 1 Kasım 1960 tarihine kadar burada türbin makinisti ve tablocu olarak çalıştı.

Öğretmenliğe Başlıyor

27 Mayıs 1960 ihtilali'nden sonra lise mezunlarına yedek subay öğretmenlik hakkı verilince 4 Kasım 1960 tarihinde yedek subay öğretmen olarak Kayseri Valiliği emrine atandı. Çocukluk hayalleri gerçek oluyordu, sevinçliydi, çünkü iki öğretim yılı da olsa öğretmenlik yapacaktı. Annesi Hatice Hanım'la bu günlerin başarılı geçmesi için dua bile etmişlerdi.

Kayseri Valiliği yedek subay öğretmen olarak atananlar için, öğretmenlikle ilgili seminer düzenlemiş, kısa süre sonra ise kuraları çekilmişti. Tayini Develi ilçesi Çukuryurt köyüne çıkmasına rağmen, burada yeni bir öğretmene ihtiyaç olmamasından dolayı bir süre merkezdeki Ahmet Paşa ve Gazi Paşa İlkokullarında dinleyici olarak derslere girdi. O günleri anlatırken şöyle diyor:

"Pratik kazanma çalışmalarında dersleri dinlemem, benim ilk öğretmenliğimde, ders verirken heyecanımı yatıstıran çok faydalı bir etkinlik oldu. Benzer günlerde bir hafta kadar da Develi merkez okullarında derslere stajyer öğretmen olarak girdim."

Bu durum üç hafta sürdü. Daha sonra görev yeri Develi ilçesinin Bakırdağ nahiyesinin Dereşimli Köyü olarak netleşti. İlçenin en uzak köylerinden biriydi. Bu köyde okul yoktu. Okulu ilk kez Fevzi Coşgun açacaktı. Araç imkânı olmadığından köye, Bakırdağ nahiyesinden sonra 2-3 saat yürüyerek ulaşıyordu. Köyde sadece Pazartesi günleri ilçe pazarına giden bir kamyon vardı. O gün çok şanslıydı, zira Milli Eğitim Müdürlüğü, jandarma aracılığı ile köy muhtarlığına ulaşmış, O'nun geleceğini haber vermişti. Aralık ayının ikinci Pazartesi günü yatsıya doğru köye ulaştı. Kendisini köy ihtiyar heyetinden Mehmet Yılmaz karşılayarak evine götürdü. O günü şöyle anlatıyor:

"Yemekten sonra sıcak ve samimi sohbetler ettik. Daha sonra, iki yıl ikamet edeceğim Hacı Deniz'in evine geçtik. İlk gecemi hayallerle dolu olarak geçirdim."

Coşgun, ertesi gün yeni okulun yapılacağı yere gitti. Neredeyse köyün bütün erkekleri oradaydı. Burası eski bir ahırdı. Köylüler imece halinde üç gün çalışarak burayı okul haline getirdiler. Köyde üstü kiremit olan tek yapı burası idi. Coşgun, bu tadilat sırasında boş durmadı ve okula, yaklaşık olarak 13'ü kız olmak üzere 22 çocuk kaydetti. Hatta Bakırdağ nahiyesinin kız öğrencisi olan birkaç okulundan biri olmuşlardı. O günleri şöyle anlatıyor:

"Cuma günü okulun açılışını yaptık. Hepsi birinci sınıfta olmasına rağmen, 10-12 yaşlarında çocuklar bile vardı. Sınıfın tahtasını, soba kurumu ve yumurta akıyla karıştırıp boyadık. Diğer

köylere nazaran iki aydan fazla gün kaybım vardı. Onun için, Pazar günleri de dâhil, sabahleyin, gün doğumundan hemen sonra başlayan dersimiz tam akşam karanlığına kadar devam ediyordu. Devamsız bir tane bile öğrenci yoktu."

Coşgun akşamları da boş durmuyor, köy odasına giderek sohbetlere iştirak ediyordu. Böylece köylü ile bağıni koparmıyor, onların sevgi ve saygısını kazanıyordu. Kısa zamanda köyü ve köylüyü tanıyan Coşgun, askerde ve yurtdışında olan kişileri bile öğrenmişti. Hatta onlardan gelen mektupları okuyor, ailelerin yazdığı mektuplara da yardım ediyordu.

Köydeki yaşlıların hepsi O'nu çok seviyorlardı. Çünkü her konuda onlara danışmaktan çekinmiyordu. O hepsinin de güvenini kazanmıştı.

"Öğrencilerimi çok seviyordum. Tabi onlar da beni seviyorlardı. Onların okuma-yazmayı çabuk öğrenmeleri için verdiğim fişlerin cümlelerini, tamamen onların ve köyün hayatından seçiyordum. Matematik dersinde de aynı. Sınıfta yaptığım ders araçlarını, oynattığım oyunları, türkülerini hep onların hayatından seçiyordum. Sabahları beni uyandıran davaların boyunlarındaki çanlar ve komşuların: 'Davar gedeyo!' sesleriydi. Tabi benim öğrencilerime verdiğim ilk fiş de 'DAVAR GİDİYOR' idi. Matematik dersinde de davar hesapları, davar saymalar, ölçmeler idi."

Coşgun, öğrencilerinin daha iyi olmaları için elinden gelen

tüm metotları kullanıyordu. Hatta onların kanlarına giriyor, kendine ve öğrenciye göre yeni ve içlerinden bulduğu unsurları ön plana çıkarıyordu. Bunları mevsim şartlarına göre de değiştiriyordu. Mesela kar yağdığında fişler yine değişiyor, oyunlar ona göre oynanıyordu. Coşgun'un eğitim sisteminde daima aktivite ön planda olmalı; Coşgun'a göre boş geçirilen zaman, öğrencilerin eğitiminden çıkmak yani bir hırsızlıktan ibaretti. Yine O'na göre oyun, hayatın kendisi idi. Oyunda yapılan manevralar ile hayattakiler aynıydı. Oyun kaidelerini bozanlar nasıl ceza alıp, ebe oluyor ise hayat da böyle idi. O, mevsimlere göre oynanan oyunları kendi lehine çevirip, öğrencilerine hem oyun oynatıp, hem de eğitimlerini en iyi şekilde veriyordu. Yani bu işi severek yapıyor ve yaptırıyordu.

1961-1962

Haziran ayının 1'i olduğunda Coşgun, tekrar eğitim görmek üzere Manisa'daki birliğine çağırıldı. Burada üç aylık askeri bir eğitim aldı. 1961 yılının Eylül ayının ikinci haftası olduğunda tekrar görev yaptığı köyüne döndü.

O yıl Coşgun'u denetlemek üzere ilköğretim müfettişi rahmetli Ali Rıza Mısır gönderilir. Ali Rıza Bey bir kış günü, diz boyu karda köye gelir.

Müfettiş, Coşgun'un ahırdan bozma sınıfını, el yapımı ders araçlarını, halk ile ilişkilerini, öğretmen-öğrenci-halk işbirliği ile başlanan yeni okul ve projesini çok beğenir.

- Gene geleceğim diyerek memnun bir şekilde köyden ayrılır. Birkaç ay sonra tekrar gelir. Ali Rıza MISIR Bey, her iki

denetleme sonucu kanaatini, söyle ifade eder:

"Allah bu öğretmeni vatana bağışlasın!"

Coşgun, köyden ve Develi ilçesinden ayrılmadan önce bir müfettiş daha gelir. Bu kişi Tebdil-i kıyafet yapmış:

"Önüme metni yazılmış bir dilekçe uzattı. Bu yedek subaylık görevimden sonra, öğretmenlikte kalmam için yazılmış bir dilekçe idi. Hemen imzaladım. Hüsnü Yeğiner, beni çok öven müfettiş Ali Rıza Mısır'ın tavsiyesi üzerine gelmişti."

Böylece Coşgun, Sanat Enstitüsü mezunu olduğu için geçici öğretmen olarak çok sevdiği öğretmenlik mesleğine ilk adımını atıyordu. Dilekçenin altında referans veren; Kayseri valisi Sedat Tolga, müfettiş Ali Rıza Mısır ve emekli müfettiş Hüsnü Yeğiner'in isimleri yazılıydı.

Öğretim yılı sona erdiğinde öğretmen-öğrenci-halk işbirliği ile yapılan okul bitmişti.

Coşgun'un görevi sona ermiş ve köyden ayrılma vakti gelmişti. O, köyden ayrılırken okulun duvarları sıvanmaya başlamıştı.

Domanic

Coşgun'un tayini, Kütahya Valiliği'ne, oradan da Domanic Merkez İlkokulu'na çıkmıştı. Domanic, Coşgun'un rüyalarının memleketiydi. O'nun hayali Osmanlı'nın yaylasında, Osmanlı torunları ile beraber olmaktı. 20 Ağustos 1962 tarihinde tayinini öğrendi. Bundan sonrasını Coşgun şöyle anlatıyor:

- Domanic'e geldiğimde ilk tanıştığım kişi, beş yıl beraber çalışacağım, amirim ilköğretim müdürü rahmetli Mustafa Reşit Turan idi. Tayin yazımı verip kendimi tanıttım. O'nu çok sevmiştim. Tabii ki o da beni sevmişti. Bu arada babam ve ilköğretim müdürünün amcası Sait Turan okula çok yakın olan, Yörük İsmail'in evini, aylık 30 lira karşılığında kiralamışlardı.

Sanki orası, dünyanın en güzel yeri idi. Oradan görünen

köylerin isimlerini ezberlemişti bile. Bu arada Coşgun'un okutacağı sınıf da belirlenmişti; beşinci sınıf. Coşgun'un okutacağı beşinci sınıfta 20 kadar öğrenci vardı. Müdür Bey'in kızı Fatma da o sınıftaydı.

14 Eylül 1962 tarihinde öğrencileri ile tanıştı:

"Birkaç gün içinde hepsine isimleriyle hitap etmeye başladım. Fotoğraflarını çekip, bir defterin ayrı ayrı sayfalarına yapıştırdım. Bir hafta hepsinin evlerine gidip, velileri ile tanıştım. Onlardan çocukları hakkında çok güzel bilgiler aldım. Kendilerini sık sık ziyaret etmemden sıkılmamalarını istedim. O zamana kadar Domanic'teki memur çocuklarına ayrıcalıklı öğretmen yaklaşımlarına şahit olan halk, bana çok yardımcı oluyordu ."

Coşgun her sabah sınıfa girdiğinde, hepsinin ayrı ayrı hatırlarını sorar; onları daha iyi, daha temiz, daha çalışkan, daha büyümüş gördüğünü söylerdi. Bu arada O, yeni ve modern eğitim sistemleriyle öğrencilerini derse motive etmek için çalışmalar yapıyordu. Öğrencilerinin 15 gün kadar, derslerden sonra, okulu ev gibi düşünerek ders çalışmaları, onlara çok güzel alışkanlıklar kazandırmıştı. Öğrencilerini çok seven Coşgun, onlardan aldığı hatıra defterlerini hala saklamaktadır.

Coşgun ve öğrencileri o yıl bir müsamere düzenlediler.

1937 Domanic doğumlu Halil ERİŞ: ***"Fevzi COŞGUN çok çalışkan bir öğretmendi. Bütün halkın sevgisini kazandı. Domanic halkı halen O'nu çok sevmektedir.***

Coşgun'un Domanic'teki ilk öğrencileri, (Domanic Merkez İlkokulu 5. Sınıf. 1962-1963)

Bir Folklor ekibi kurdu. Bu ekipte ben de vardım. Tavşanlı'ya giderek 3 Eylül Kurtuluş Bayramı'na katıldık ve çok ilgi gördük" diye o günleri anlatıyor.

Milli Eğitim Bakanı İle Karşılaşması:

O yıl Tavşanlı'ya dönemin Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit HATİPOĞLU gelmişti. Tesadüfen o gün Coşgun da oradaydı. Bir ara yanına sokulup, şöyle dedi:

- Ben askerliğimi yedek subay öğretmen olarak yaptım. Müfettişlerimin ısrarı ile öğretmenlikte kaldım. Ancak bakanlık, normal lise mezunlarına asil öğretmenlik hakkı tanırken, sanat enstitüsü mezunlarını muvakkat öğretmen olarak atadı. Şimdi dışarıdan öğretmen okulunu bitirme sınavlarına giriyorum. Mezun olursam ancak asil olacağım. Hâlbuki biz, normal lise mezunlarından daha başarılıydık. Bize de asil öğretmenlik hakkının tanınmasını istiyorum.

Bu konuşmalar 1963 yılının mart ayında gerçekleşti. Coşgun, bakana, Kayseri Valiliği'nden almış olduğu takdir belgesiyle "öğretmeni işbaşında yetiştirme kurslarından" aldığı yüksek notları gösterdi. O:

- İnşallah bir ay sonra sizlerin de, asil kadroya geçtiği haberini alırsınız, dedi.

Coşgun, Nisan ayının başlarında, 97 sayılı kanunla muvakkat öğretmenliğe atanan yedek subay öğretmenlerin, stajyer asil öğretmen olarak atandıklarını 13.00 haberlerinden işitti.

Coşgun, Tepecik İlköğretim Okulu öğrencileriyle ağaç dikerken

Stajyerlik Programı

Stajyerlik programı hemen eline verildi. Bu; çevre incelemesi, mesleki bir kitap özeti ve heyetin önünde, "Kum Masası" isimli bir kitaptan herhangi bir örnek ders işleyişi idi...

Bundan sonrasını O'ndan dinleyelim:

- Kum Masası'nı hazırlayarak üzerinde 'İstanbul'un Fethi'ni işleyeceğimi heyete bildirdim. O zamanlar stajyerlik komisyonu; tüm asil öğretmenler, müfettiş ve ilköğretim müdüründen oluşmakta idi. Kum masasını okulun en büyük sınıfına koyarak, üzerine tenekeden yaptığım Marmara Denizi, Boğazlar ve Trakya bölümünü özenle yerleştirdim. Mürekkeple renklendirdiğim suyu Marmara Denizi'nin içine doldurdum. Çam ağacının kabuklarından gemiler, yine tenekeden ise toplar yapıp içlerine barut doldurdum. Bunları ateşlemek için fitiller yerleştirdim. Karşılarına kibrit kutularından İstanbul surlarını, fincanı ters koyarak Ayasofya'yı, Haliç'i ve Edirne'yi özenle yerleştirdim. Her öğrencime piyes oynatır

gibi görevler verdim. Tüm öğrenciler rollerini eksiksiz yerine getiriyorlardı.

Sınıfın içini, patlayan mini topların devirdiği kibrit kutuları ve barut kokusu kaplarken heyet, "Bir gün gemiler dağlara tırmandı denizden" diye başlayan Mehter Marşı'nı dinliyordu. Tabii ki "Mehter" şiirini de...

45 dakika sonra ders sona erdi. Coşgun ve heyet salona geçti. Müfettiş fikir alışverişi için öğretmenlerin görüşlerini sordu. Onlarda bir sessizlik... Sonra Müfettiş Halil Karaman:

- Kum masası üzerinde demek ki tarih dersi de işlenirmiş, tarih dersinin içinde demek ki müzik dersi de oluyormuş, aynı zamanda piyes oynayarak tüm öğrenciler de görev alıp Türkçe dersi de işlenirmiş, ayrıca iş-teknik dersi gibi öğrenciler, becerilerini de sergilemiş. Bütün bunları bize sanat enstitüsü mezunu bir öğretmen gösterdi. Ben arkadaşımı tebrik ediyorum, dedi.

Böylece Coşgun'un stajyerliği kalkarak asil öğretmenliğe adım attı. O ders yılı Coşgun

ve mezun olan öğrencilerinin ayrılışları çok hüznü olmuştur.

1939 Domaniç doğumlu Ahmet YILDIRIM Öğretmen Fevzi COŞGUN 'u şöyle değerlendiriyor: **"Fevzi Hoca öğrencilerini çok sever, onların iyi yetişmesi için gecesini gündüzüne katardı. Yıllarca öğretmenlik yapan bazı şahıslar şehir kulübünde gece yarılara kadar vakit öldürürken O öğrencileri için hazırlık yapar, öğrenci ve veliler için müsamereler düzenlerdi. Milli bayramlarda heyecan uyandırıcı etkinlikler yapardı.**

Öğrenci velileri ile birebir ilişki içindeydi. Öğrencinin evdeki yaşamından daima malumat sahibi olurdu. Coşgun öğretmenliği hiçbir zaman geçim kaynağı olarak görmedi. Tek gayesi devletini ve milletini seven inançlı bir nesil yetiştirmektir."

Bir başka Domaniçli; 1933 doğumlu Zehra BOZ ise: "Çok iyi insandı. Burada 5 yıl öğretmenlik yaptı. Boş zamanlarında kahvehanelere çıkmaz dersi zayıf olan öğrencilerine ücretsiz olarak ders çalıştırırdı." diye bahsediyor Fevzi COŞGUN'dan.

Coşgun Domaniç'ten ayrıldı ama 44 yıldır Domaniçlilerden hiç ayrılmadı. Onlara karşı sevgi ve saygısını daima canlı ve taze tuttu.

Tavşanlı-Tepecik

Coşgun, 1967–1968 eğitim öğretim yılında kendi isteği ile Domaniç'ten Tavşanlı ilçesi Tepecik köyü İlkokuluna öğretmen olarak atandı.

O sırada okul müdürlüğüne Arif Bey adında bir öğretmen vekâlet ediyordu. Muhtar Halit

Çakır ile okulun kırılan camlarını tamir ettiriyorlardı. Coşgun, Arif Bey'le tanışıp, o yıl 3. sınıfları okutacağını öğrendi. O tarihlerde ilkokulda üçüncü sınıfa kadar hiçbir öğrenci sınıfta kalmıyordu. Anlaşılabileceği üzere 3. sınıf bayağı problemlili bir sınıftı. Sınıfında küçük bir yazı tahtası ile 75 öğrencisi vardı.

Okulun açılmasına 15 gün vardı. Kendi kulüp arkadaşlarıyla (Akıncıarspor Kulübü) beraber öğrenci sıralarını rendeleyip, yağlı boya ile boyadılar. Duvarları temizleyip, badana yaptılar. Yeni bir yazı tahtası temin ederek duvara monte ettiler. Taban tahtalarını tamir edip, yağladılar. Rahmetli Hamit Bülbül'ün yaptığı zaman şeridini, diğer resim ve askıları da yerleştirdiler. Sınıfı çiçek gibi olmuştur.

Coşgun'un sınıfında tam 75 kişi vardı. Dile kolay. Bunlardan da sadece 3–5 öğrenci kadarı okumayı sökmüştü. Hemen kolları sıvadı. İşe, öğrencilerin zekâ yaşlarını tespit ederek başladı. Daha sonra onları öncelikli gruplara ayırdı. Bir buçuk ay sonra; okuma yazma bilenlerin sayısı 50'ye çıkmıştı. Bazı öğrencilerle özel çalışma da yapıyordu. Bundan sonrasını Coşgun şöyle anlatıyor:

"O yıl okulumuzdaki öğretmenlerin hemen hepsi Tavşanlı merkez okullarına gitmek istiyorlardı. İnanın okulda misafir gibiydiler. Nihayet okul müdürlüğü müracaatım benim lehime sonuçlandı. Misafir öğretmenlerin tayinleri o yıl Tavşanlı Merkez okullarına çıktı."

1968 - 1969 Eğitim-Öğretim Yılı

Ertesi yıl Çobanköy İlkokulu'ndan Mehmet Ali

Demir, Karaköy İlkokulu'ndan Sabri Belli, Eşen Köyü İlkokulu'ndan Celal Karaca, Örenköy İlkokulu'ndan Halil Şahin (Bir yıl sonra), Beke Köyü İlkokulu'ndan da iki öğretmen Tepecik Köyü İlkokulu'na tayin oldular. Bu öğretmenler misafir değil, kalıcıydılar. Artık Coşgun kendini müdür olarak çok şanslı hissediyordu. Çünkü onlar çok samimi olacağı yol arkadaşlarıydı.

Örnek Metot ve Yaklaşımları

1968 - 1969 eğitim öğretim yılında yaptıkları ilk toplantılarında; çalışma programlarını yaptılar. Bu çalışma programında şu maddeler bulunuyordu:

- Okul dışı sosyal faaliyet planı yapmak,
- Çok fazla çalışmak,
- Tempoyu hiç düşürmemek,
- Aralarında söz ve ruh birliği oluşturmak.

Okul dışı sosyal faaliyet planında ise;

- Akşamları köy odalarında sohbet toplantıları yapmak,
- Öğretmen ve öğrencilerle birlikte piyesler sergilemek,
- "Tepecik'in Sesi" adında, 15 günde bir, gazete çıkarmak,
- Bu gazeteleri gurbette yaşayan Tepecikli vatandaşlara postalamak,
- Gençlerle beraber spor yaparak, onların ilgilerini ve problemlerini öğrenip, yerinde çözümler üretmek. (Coşgun o sıralarda Tavşanlı Akıncıarspor'un da başkanı idi.)
- Programımızı bilhassa Tepecikli arkadaşlarımızla disiplinli bir şekilde sürdürdük. Her şeyimizi velilerimizle istişare ederek yapıyorduk.

Teksir kâğıtlarına bastığımız gazetelerden, yurtdışında yaşayan hemşerilerimiz fevkalade memnun olmuşlardı. Memnuniyetlerini ifade etmek için, okulumuza, Tavşanlı merkez ilkokullarında bile olmayan 'epidiyoskop, projeksiyon, teyp, diafon, televizyon' gibi elektronik ders araçları gönderdiler.

Bu çalışma ve gayreti gören veliler, gün geçtikçe daha çok ilgi göstermeye başladılar. Artık okul-aile birliği toplantıları eksiksiz yapılıyordu. Toplantılarda alınan kararlarla; okulun sıra, masa ve dolapları yenilendi. Yeni bir okul inşa etmek için sözbirliğine varıldı. Bu kararın alınmasında o yıl, DPY, kolejler ve öğretmen okullarına sınava girip, üst üste rekorlar kıran öğrencilerinin de payı büyüktü. Okula yeni atanan öğretmenler Erol Demir ve Alaattin Gürleyen ile mükemmel denecek bir kadroya ulaştılar. Çünkü öğretmenlerin tamamı Tepecikli idi.

1975 - 1976 eğitim öğretim yılı idi. Bu defa da Tavşanlı Kız Meslek Lisesi ile beraber, okulun boş bir sınıfında, "Biçki-dikiş Kursu" açtılar. Köyün genç kızları bu kursta becerilerini gösterme fırsatı buldular. Yılsonunda yapılan sergiye o zamanın Kütahya Valisi Nazmi Çengelci, İl Milli Eğitim Müdürü İzzet Güdücü, Tavşanlı Kaymakamı Erdoğan İzgi ve diğer protokol katıldılar. Vali Bey okulda yapılan çalışmaları görünce hayranlığını gizleyemedi.

Tavşanlı Halk Eğitim Merkezi Müdürü

1977 yılı Kasım ayının ilk günleriydi. Coşgun, Tavşanlı Halk Eğitim Merkezi'ne kurucu müdür olarak atandığını

Coşgun, Halk Eğitim Merkezi Müdürü İken, Mehmet Mutafoğlu ve Güven Çelikten (Merhum) ile.

öğrendi. 9 Kasım 1977 tarihinde devir teslim yapıldı. Coşgun, 10 Kasım günü Tavşanlı İstiklal İlkokulu'nun üst katındaki küçük bir odada "Halk Eğitim Merkezi Müdürü" olarak göreve başladı.

Coşgun'un küçük ama mütevazı odasında hiçbir malzemesi yoktu. Okulun bodrum katından eski bir sandalye ve bir masayı geçici olarak buraya getirdiler. Birkaç gün sonra mal müdürlüğünden, araç-gereçler için ödenek çıkartıldı. Malzemeler, Devlet Malzeme Ofisi'nden kısa sürede geldi.

- Kütahya Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'ne giderek, yönetmelik ve yapacağım faaliyet türlerine ait bilgiler aldım. Faaliyetler tam da benim istediğim şeylerdi. Ancak elimde hiçbir kurs malzemesi yoktu. Ödenekler gelmemişti. Kurs açma ilanı yapacağım ama elimde öğretmenim yoktu.

Kurslar Başlıyor

Coşgun Tavşanlı Kaymakamlığı'ndan bir hafta izin alarak Eskişehir'e gitti. Orada yapılan faaliyetler hakkında bilgi ve belge topladı.

Notlar aldı. Sonra Ankara'ya giderek, genel müdürü Kenan Kolkusa ile tanıştı. O'nun verdiği moral ile Tavşanlı'ya döndüğünde genel müdürlük; bir memur, bir hizmetli kadrosuyla, kurs malzemeleri, dikiş makineleri, ütü, çeşitli kitap ve broşürler göndermişti.

Coşgun hemen şehir içini dolaşıp, birkaç kurs yeri buldu. Tavşanlı Kız Meslek Lisesi'nden dersleri müsait birkaç dikiş-nakış öğretmeniyle anlaşarak, ilk kurs faaliyetlerini başlattı. Yine aynı okulda görev yapan el sanatları öğretmeni ile beslenme eğitimi öğretmeni de kendi okullarında kurs açabileceklerini belirttiler. Coşgun adeta bayram ediyordu. Hemen yeterli sayıda öğrenci temin edip, orada "çiçekçilik ve pasta, tatlı, börek yapma" kursları açtı.

Bundan sonrasını Coşgun şöyle anlatıyor:

- O sıralar Tunçbilek Beldesi'ne kömür ocaklarını çalıştırmak üzere özel şirketler geliyordu. Bu şirketleri tek tek dolaşarak, onların aradığı nitelikteki meslekleri tespit ettim. Bu

meslekler; aşçı, muhasebeci ve elektrikçiydi. Bunun üzerine Tavşanlı Ticaret Lisesi, Garp Linyitleri İşletmesi ve Endüstri Meslek Lisesi ile işbirliği yaparak, 'muhasebe, aşçılık ve pratik elektrikçilik' kursları açtı. Bunu Tavşanlı Ticaret Lisesi bünyesinde açtığımız 'daktilografi ve sekreterlik' kursları takip etti.

Coşgun işini çok seviyordu. Bütün taşlar eksiksiz olarak yerine oturmalıydı. Bunun için gece gündüz demeden düşünüyor, düşündüklerini de işleme koyuyordu. O'nun bu muammalı çalışması kısa sürede meyvelerini verdi. Ama bu meyveler çürütülüp atılırsa tüm emekler boşa çıkacaktı. Bütün bunların şuurunda olan Coşgun, düzenlediği her kurs sonunda "belge dağıtım töreni" düzenleyerek, oraya, kursiyerlere iş verebilecek şirket patronlarını da davet ediyordu. O sadece bu kadarıyla yetinmiyor, kursiyerlere iş bulmada da yardımcı oluyordu.

Daktilografi kursunu başarıyla bitiren Hatice Arslan (ablam), Tavşanlı Halk Eğitim Merkezi'nin sekreterlik sınavını kazanırken, Himmet Gülistan ise hizmetli olarak atandı. Bu şahıslara ilave olarak iki dikiş-nakış öğretmeni gelmişti. Coşgun'un maiyetindeki eğitim ordusu gittikçe zenginleşiyordu. Coşgun bitmez tükenmez gayretini şöyle ifade ediyor:

- Köyleri dolaşıyordum. Muhtarlıkların istedikleri kursları tespit ederek, gelecek yılın programlarına dâhil ediyordum. Böylece bu kurslara 'pratik elektrikçilik ve konserveçilik'

kurslarını da ekledik. Sonra toplumumuzu ilgilendiren çeşitli konferanslar, açık oturumlar düzenledik. Bıçkılık kurslarına talep çok fazla idi. Elimdeki yetersiz malzemelere ek olarak, hemşerimiz Mehmet Tarhan, 6 adet dikiş makinesi ile bazı araçlara sponsorluk yaptı. Ayı ayrı semtlerde kiraladığım binalarda kurslar başladı. Kira ücretlerini öğrenciler ödedi.

Çeşitli konularda defalarca eğitici konferanslar düzenledi. Bu konferanslar Endüstri Meslek Lisesi'nin salonunda yapılmaktaydı.

Tavşanlı Akçaköy sakinleri halıcılık kursu talep ettiler. Birkaç dönem Akçasehir, Akçaköy ve Çıkrıcak köylerinde halıcılık kursları açtı. Kullanacakları ipleri ise o zamanlar Almanya'da işçi olarak çalışan hemşerilerine aldırdı. Kütahya İl Tarım Müdürlüğü'ne başvurarak konserveçilik konusunda uzman bir öğretmen temin etti. Böylece Tunçbilek Maden İlkokulu öğretmenlerinin de katılımıyla bu kursu açtı.

Coşgun o yıllarda açmış olduğu pratik elektrik kurslarında elektriksiz birkaç okula, kursiyerlere elektrik tesisatı döşeterek, hem okulları elektrikle kavuşturdu hem de kursiyerler Tunçbilek'te bulunan Garp Linyitleri İşletmesi'ne işçi olarak girdiler. Özel şirketlerin aşçı ve muhasebecileri onun açtığı kurslardan belge alan kişilerdi.

Gazetelerin işçi arayan sayfalarını takip ediyordu. Oralardan açacağı kurs çeşitlerini tespit ediyor, kursiyerlerin istihdamlarına

Coşgun'un Tavşanlı'da Yılın Öğretmeni seçildiğini gösteren dönemin gazete sayfaları

kapı açıyordu. Bu kurslardan biri de kalorifercilik kursu idi. Bu kursu sadece Ankara'da, çalışma bakanlığı açabiliyordu. Coşgun'un Ankara'ya giderek yaptığı müracaat ile bakanlık belgeli ilk kurs Tavşanlı-Tunçbilek'te açıldı. Kursu bitirenlerin tamamı resmi müesseselere "kalorifer yakıcısı" olarak işe girdiler.

Atatürk'ün ölümünün yüzüncü yılıydı (1981). Türkiye çapında birçok yarışma düzenlenmişti. El sanatları, oya, çiti... Tavşanlı Halk Eğitim Merkezi bu yarışmalarda Türkiye birinciliği ve ikinciliğini elde etti. Bunlar Tavşanlılı Nuran ve Hacer Sakallı Hanımefendilerin göz nuru, alın terleriydi. İşte Tavşanlılı hanımların bu eserleri İstanbul-Beyoğlu, İstiklal Caddesi'ndeki Yapı Kredi Bankası Sanat Galerisi'nde tam 21 gün sergilendi. Bu serginin açılış töreni, sanki tüm Tavşanlıların bayramıydı.

Halk Eğitim Müdürlüğü'ne ilk sene gelen kırtasiye ödeneği ile aldığı kırtasiyeyi 8 yıl boyunca kullandı. Daha verimli olmak devlet malını hor kullanmak değildi.

Coşgun, **Tavşanlı'da Zaman** isimli kitabının ilk araştırmalarına o zaman başladı. Her ay bir bölümünü teksir kâğıtlarıyla çoğaltıp, Tavşanlı'daki okullara dağıtıyordu. Daha sonra Bunları kitap haline getirecektir.

Coşgun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü sırasında sürekli aktif halde idi. İlçede bulunan tüm imkânları sonuna kadar zorladı. Kız Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Ticaret Lisesi ve Garp Linyitleri İşletmesi ile işbirliğine gitti. Her sene bir önceki yıldan yoğun ve kıymetli kurslar açtı. O'nun yoğun olduğu kadar şerefli çalışmaları 1984 yılına kadar devam etti.

O'nun öğretmenlik hayatı halen devam ediyor ve yaşadığı müddetçe de devam edecek. Muhatabının yaşı kaç olursa olsun herkesle mükemmel bir şekilde iletişim kurabiliyor.

Son söz olarak; öğretmen Fevzi Coşgun hakkında şahsım adına şunları söylemek isterim: Ben onunla tanıştığımda ortaokula yeni başlamıştım. Ablam Hatice ARSLAN'ın yanına her uğradığımda Fevzi Ağabeyim bana hep tarihi hikâyeler

anlatırdı. Tarih şuurumun temelini atan kişidir. Üniversite sınavları sonucunda Tarih Bölümünü kazanmama çok sevinmesini, mutlu olmasını dün gibi hatırlıyorum. Çevreye, sosyal meselelere karşı duyarlılık ve sorumluluk bilincimi oluşturan, benim için dönüm noktası olan kişilerin başında gelir. Öğretmenlik hayatı, mesleğe yeni başlayan meslektaşlarımıza örnek olacak niteliktedir. O sadece öğretimle ilgilenmemiş eğitime de büyük önem vermiştir. O'nun kadar üreten, sürekli çalışan memleketi olan Tavşanlı'ya ve ülkesine hizmet düşüncesinde olan, gençlere milli şuur kazandırma, kendi öz kimliğiyle tanıştırma telaşında olan çok az kişi tanıdım. (Melahat Arslan)

Çalıştığı okullarda gerektiğinde bir işçi, bir hademe, bir amele ve bir bahçıvan gibi çalışmış orayı kutsal bir yuva olarak benimsemiştir. Zamanımız öğretmenlerine ibret olacak ve onların moral ve motivasyonlarını artıracak bir öğretmenlik geçmişini buradan sizlere sunmaya çalıştım. Hepimizin durup düşünmesi ve çok daha iyi işler yapabilmesini umuyorum.

KONAK SOPASI

Kavaklı köyünün Benah Mahallesi'nde Konak geleneği halen devam etmektedir. Geleneğe göre köye gelen misafirler o günkü konak sahibi tarafından ağırlanmaktadır. Konak sahibi olan ev, konak sopasını da evinde bulundurur. Ertesi günü ise konak sopasını komşunun kapısına asar ve konak sahibi komşusu olur.

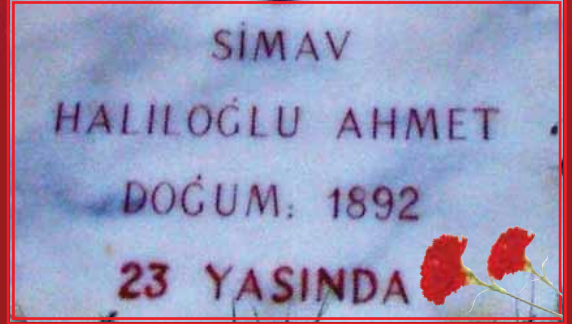

Böylece konak sopası her gün bir evin kapısına asılır. Kapısına konak sopası asılan evin konak sahibi olduğu böylece bilinir. Sopa sırayla tüm evlere asılmış olur. Ucunda kapıya asılması için bir ip halka bulunan sopanın bir yüzünde **Benah Köyü**, diğer yüzünde ise **Konak Sizin Abla** yazısı bulunur.

Çanakkale Şehidi HALİL OĞLU AHMED

Balıköy'ün Karşehir Mahallesinden 1892 doğumlu Halil oğlu Ahmed'in Çanakkale'de 23 yaşında şehit olduktan sonra geride kalan annesi Meryem'e, hanımı Kezban'a ve oğlu Mehmed'e verilen maaşları gösteren 14 Mart 1917 tarihine ait belgedir.

Şehidin geride kalanların her birine belgeden de anlaşıldığı üzere 10 para 33 kuruş maaş verilmiştir. O dönemde Karşehir köyü, Simav'a bağlıdır. Bu nedenle Halil oğlu Ahmed'in mezar taşına Simav yazılmıştır.

Halil oğlu Ahmed'in Çanakkale Şehitliğindeki sembolik mezar taşı

Belgenin çözümü:

DAİRESİ 1907/671			
Maliye Nezareti mahsusatı zatiye dairesinden tesviye olunan maaşata mahsus cüzdandır.			
Mahalli te'diyesi	Nev'i maaşı	Esas Numarası	
Kütahya Livası	Asker	236.000/557	
Efraddan Halil oğlu Ahmed'in ailesine			Mikdarı maaşı
10 para 33 guruş validesi Meryem Hanım			30 para 99 guruş
10 para 33 guruş zevcesi Kezban Hanım			
10 para 33 guruş mahdumu Mehmed Efendi			
14 Mart 1333			Mebdeen maaşı
MÜHÜR MÜHÜR			Sahibi-i maaşın mührü
Müdüriyet	Muavin	Mümeyyiz	Masa katibi
MÜHÜR	İMZA	MÜHÜR	PARAF

Halil oğlu Ahmed'in torunu olan Balıköyl/ Kardeşir Mahallesi muhtarı Nurettin Özdal

Çanakkale şehidi Haliloğlu Ahmed ile ilgili 1917 yılına ait maas cüzdanı-Kardeşir Mahallesi

Moymullu Mehmet'in Mezar Taşı

Sağ tarafta fotoğrafı bulunan mezar taşı; Moymullu Hacı Himmet Ağa'nın çocuğu olan ve 1852 yılında üç yaşında iken vefat ettiği anlaşılan Mehmet'in mezar taşıdır. Hacı Himmet Ağa, Moymul Hamamının yapımında büyük gayretleri ve yardımları olmuş bir şahıstır. Çocuğu Mehmet'e ait söz konusu bu mezar taşı, Moymul Mahallesi mezarlığının batı kapısı tarafında bulunmaktadır.

Yedi bölümden oluşan mezar taşında şunlar yazılıdır.

- 1-Hüve
- 2- Moymullu Hacı
- 3- Himmet Ağa mahdumu
- 4- Merhum cennetmekân
- 5- Es-seyyid Mehmed ruhî-çün
- 6- Fâtiha. Sinn 3
- 7- Sene (1) 268

Moymul Mahallesindeki Tarihi Eserler ve Kitabeler

Ömer Faruk DİNÇEL

Moymul Hamamı

Moymul Aşağı Caminin kuzeyinde yer alan Moymul Hamamı, 1858 yılında halkın yardımlarıyla, Hacı Himmet Ağa ve Hacı Hüseyin Ağa'ların destekleriyle yaptırılmıştır.

Moymul Hamamı Kitabesi

*Hamdülillah bed olundu bu hamam
ibdâına*

*Ehl-i kura gayret itdi cümle inşâsına
Ehl-i hayrât akçeden sarf olundu bile
Muhtâc oldu Hacı Himmet Ağa'nın
imdadına*

*Hacı Hüseyin Ağa dahi itdi hıdmet-i
cehdle*

Ta varınca tarih oldu....

Hicri 1275 iMiladi 1858

Moymul Aşağı Cami

Günümüze ulaşamayan ahşap tarzındaki cami 1824-25 yılında Hacı İbrahim tarafından yaptırılmıştır. Caminin doğu tarafındaki minarenin duvarında bulunan çiçek desenleriyle süslenmiş kitabede Osmanlı Türkçesiyle şunlar yazılıdır;

Moymul Hamamı Kitabesi

Moymul Aşağı Cami

Moymul Hamamı

Moymul Aşağı Cami kitabesi

*"Sene 1240. Sâhibü'l-hayrât.
Cami-i nadiyei bâni Hacı İbrahim
Vesekahüm Rabbühüm şeraben
tahura"*

Bugünkü cami ise eski caminin yıkıldığı yerde 1952 yılında inşâ edilmiştir.

Moymul Medresesi

Moymul Medresesi günümüze ulaşamamıştır.

Aşağı Caminin güneyinde (kible tarafında) Osmanlı döneminde 19.yüzyılın ilk yarısından 20.yüzyılın ilk yarısına kadar faaliyette olan ve iki kattan

Cami kitabesi

Hocaşade Mehmet Efendi

Güneş Saati

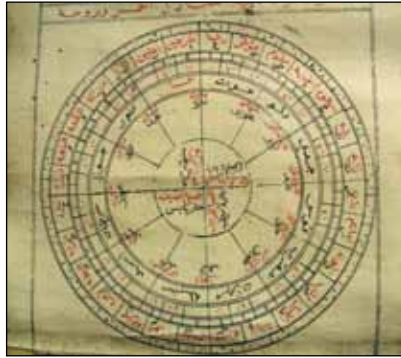
oluşan Moymul Medresesi bulunmaktaydı. Medresenin müstemilatında talebelerin yattığı odalar ve hayvanların bağlandığı dam bulunuyordu. Bu medrese 1925 yılından itibaren eğitim-öğretim faaliyetine son vermiş ve 1940'lı yıllarda da tamamen yıkılmıştır. 1936 senesinde Moymul İlkokulu yapılırken medreseden arta kalan kiremitler bu okulun çatısında kullanılmıştır. Devlet, medrese binasının arsasını ihaleye çıkarmış, 152 liraya bu ihaleyi Ziya Yücel'in dedesi Hocaşade Mehmed Efendi almıştır.

Günümüzde medresenin olduğu alanda Saatçi Ziya Yücel'in evi bulunmaktadır. Medreseden bugüne Medresenin müstemilatı içinde yer alan güneş saati, takvim çizelgeleri ve yine medresenin içinde yer alan mermer bir çeşme ulaşmıştır.

Güneş Saati

Moymul mahallesinde Saatçi Ziya Yücel'in evinin bahçesinde.

Moymul Medresesi müstemilatında ve medresenin

Medreseden geriye kalan takvim çizelgesi

bahçesinde yer alan güneş saati, konulduğu yeri itibarıyla günümüze kadar hiç değiştirilmemiştir. Antik döneme ait yivli mermer bir sütundan oluşturulan güneş saatinin yüksekliği 1 metre 20 santim, çapı da 40 santimdir. Mermerin güneyine yerleştirilen vaktiyle var olan bir mil ile kuzey kısmına 270 derecelik bir daire şeklinde ve iç içe üç şeritten meydana gelmektedir. En dıştaki dairede bulunan çizgilerin her biri beşer dakikalık zamanı, ortadaki dairedeki çizgilerin her biri onbeşer dakikalık zamanı, en içteki

dairedeki çizgiler de otuzar dakikalık zaman dilimlerini gösterir. Uzun çizgiler ise saat başlarını gösterir.

Yine Medreseden geriye kalan ve takvimi belirlemede kullanılan çeşitli çizelgeler bulunmaktadır. Kağıt olan çizelgelerde hem hicri hem de rumi takvime ait aylar ve günler belirlenmiştir. Medreseden günümüze kalan saatlerden biri de ahşaptan yapılan, üzerinde güneş ışınlarının geliş açısını ve derecelerini gösteren çizimler bulunan küçük ve elde kullanıma uygun, seyyar Güneş Saati.

Takvim çizelgesi

Son Göçküncü Yörükler

Tarih: 27 Mart 2011. Pazar günüydü. Dümrehküseyin paşa köyüne Yerel Tarih Araştırması yapmaya gittik. Ekipte Tavşanlı Kültür ve Tarih Araştırmaları üyelerinden Tarih Öğretmeni Mesut Kocaman, Tarih Öğretmeni Melahat Arslan, Edebiyat Öğretmeni Hacer Yılmaz bulunuyordu. Hükümet Konağı önünden şoförümüz Akif ile birlikte Sağlık Merkezi'nin arabasıyla yola çıktığımızda sabah saat 10.00'u gösteriyordu. Yarım saatlik bir yolculuğun ardından Dümrehküseyin paşa köyü'ne vardık. Köye yaklaşırken solumuzda silüeti görünen üzerindeki karları belirgin

Eğrigöz Dağı'nın muhteşem manzarasını seyrederken az ileride bir çoban ile koyun ve keçilerden oluşan sürü ile karşılaştık. Arabadan inip bu muhteşem manzaraların fotoğraflarını çekerken çoban köpekleri de uzaktan havlamaya ve sürünün sahipsiz olmadığını haykırmaya başlamışlardı. Memleketimin özlemini duyduğumuz güzel ve özel bir manzarasıydı bu görüntü.

Köye geldiğimizde muhtar Hüseyin Balaban'ı köy konağı önünde bizi bekler bulduk. Bizleri çok sıcakkanlı ve tüm misafirperverliğiyle karşılayan muhtar, önce köyü gezdirdi.

Kısa bir gezintiden ve fotoğraf çekimlerinden sonra Melahat ve Hacer Hocalar köydeki kadınlarla görüşmeler yapmak için bizden ayrıldılar. Biz ise Mesut Hocam ve muhtarla birlikte köydeki erkeklerle görüşmelere başladık. Merak içinde sorduğumuz ve heyecan içinde aldığımız cevaplar, defterimiz sayfalarını doldurmaya başlamıştı. Bir ara muhtar; **"Sizi ben dağdaki Yörük çadırına da götüreceğim"** deyince bizdeki merak ve heyecan daha da arttı. Yörük çadırını görecektik. Demek ki dağlarda hala Yörük çadırlarına rastlamak mümkündü. Öğle vakti

yaklaşırken muhtarın traktörüyle yola çıktık. Toprak ve çok bozuk yollardan geçerek Yörük çadırının olduğu alana ulaştık. Çadırın önüne geldiğimizde çadırın içinden yaşlı bir Yörük kadını bizleri karşıladı. Çadırın önündeki köpekler ise hırlamaya başlamışlardı. O kadın, muhtarı tanıyordu fakat bizleri de ormancı zannetmiş ve bir hayli çekinmişti. Henüz yeni tanışmıştık ki çadırın içinden genç bir kadın ile üç çocuk daha çıktı. Yaşlı ve genç kadının bizleri ormancı zannettiklerini ifade etmeleri, onların ormancılardan ne kadar çekindiklerini göstermeye yetiyordu. Allah'tan yanımızda muhtar vardı ki bizlerin ormancı olmadığı konusunda onları ikna etti. Bizleri çadıra davet ettiler. Mesut Hoca, Muhtar ve şöförümüz Akif, çadıra misafir olurken ben, Yörük çocuklarıyla kısa bir tanışmanın ardından, birlikte çadırın etrafını gezmeye başladık. Tam bu sırada ağılın içinde bir keçinin yavru olduğuna ve yavrusunun tüylerini yalayarak onu temizlediğine ve ayağa kalkmasına yardımcı olmaya çalıştığına şahit olduk. Bizim için kaçırılmayacak bir fırsattı ve aynı anda kameramız da kayıttaydı. Az sonra Yörük kadını elinde çam dallarıyla geldi, ana keçinin ve yavrusunun yanına bıraktı. Birkaç haftalık olan kuzular ve oğlaklar, çadırın üst kısmında bulunan üstü kapalı ayrı bölmelerde barınmaları sağlanıyordu. Yine çadırın üst tarafında etrafı çitlerle örülmüş üstü açık bir hayvan ağılı bulunuyordu. Fotoğraf çekimlerimizden sonra çadırın içine girdik. Çocuklar bir oraya bir buraya koşturuyorlardı. Çocukların meraklı bakışları

Çadırın içindeki ocak yakılırken

ve fotoğraf çekilirken ki heyecanları ise görülmeye değerdi. Sanki hayatlarında ilk defa fotoğraf çekiliyorlardı. Çadırın içinde girişin hemen sağ tarafında yeni dünyaya gelmiş oğlaklar bir bölme içinde muhafaza ediliyordu. Çadır iki kısımdan oluşuyordu. İki yatak seriliyor ve iki aile kalıyordu. Çadırın tam ortasında ise çadırı iki kısma ayıran çuvallar ve yükler bulunuyordu. Çadırın tam ortasında çadırın ana direği bulunuyordu. Çullar, stil denilen tahta çubuklarla birbirine tutturulmuştu.

Biz çadırdan ayrılırken içimiz buruktu. Gördüklerimiz, bir zamanlar atalarımızın yaşam tarzından kesitlerdi. Böyle yaşamıştı bizim ceddimiz.

Onlar hala dağlarda çadırlarda yaşamaktaydılar. Bitecekti bu hayat onlar için. Öyle diyordu Yörük kadını. Hayatın çilesini en acımasız bir şekilde çekiyorlardı. Evet bitecekti bu göçer hayat. Hayat daha ne kadar müsaade edecekti ki onlara. Son demler, son görüntüler. Bir yaşam tarzının sona erişti.. (ÖFD. 28 Mart 2011)

Atatürk Tavşanlıda

Sofu Mehmed-Kocagöz Emin Ve Kocagöz Hakkı-27
Mart 1935

Gençlikspor Kulübü

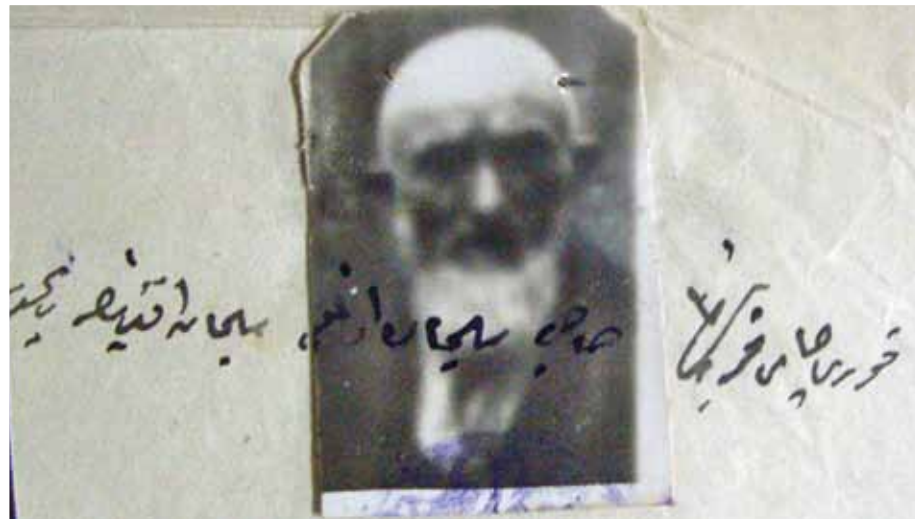
Ahmet Yaşar Çakmak-Süleyman Evsen Demirciler
arastası-1963

Cami-i kebir mahallesinden Sipahioğlu İbrahim

Hacı Abbas mahallesinden Aşıkoglu Mehmed

Kuruçay Karyesinden Hacı Süleymanoğlu Süleyman

Kurşunlu Camii'ndeki Hat Yazıları ve Resimler

Hat yazılarının çözümü: Ömer Faruk DİNÇEL

"Küllema dehaile aleyhe Zekerıyyei mihrâb", Âl-i İmran Sûresi. 37. Ayet. (Anlamı: Zekerıyya (a.s) mabede her girişinde orada bir nızık bulur). Mihrabın üzerindedir.

"Sübhanekâ mâ afevâke hakka mâ'rifetike yâ mâ'rûf" (Anlamı: Seni tesbih ederiz. Ey bilinen, Seni hakkıyla bilemedik.) Kible tarafındaki duvarda, mihrabın üst kısmındadır.

"Sübhanekâ mâ şekernâke hakka şükrike ya meşkûr." (Anlamı: Seni tesbih ederiz. Ey kendisine şükredilen, Sana hakkıyla şükredemedik. Sana tesbih ederiz). Caminin batı kısmındaki duvardadır.

"Sübhanekâ mâ zekernâke hakka zikrike ya mezkûr" (Anlamı: Seni tesbih ederiz. Ey kendisine zikredilen, Sana hakkıyla zikredemedik). Caminin kuzey tarafındaki duvarda, giriş kapısının üst kısmındadır.

"Sübhanekâ mâ abednâke hakka ibadetike ya ma'bud." (Anlamı: Seni tesbih ederiz. Ey kendisine ibadet edilen, Sana hakkıyla ibadet edemedik). Caminin doğu tarafındaki duvardadır.

"Şefaati le ehli'l-kebâiri min ümmeti". (Anlamı: Benim şefaatin, ümmetimin büyük günâhlılarındadır). Caminin güneydoğu köşesindeki kubbenin doğu tarafında bulunan Osmanlı Devlet Arması'nın tam ortasında istifli sülüs hatla yazılmıştır.

Allah. Celâle Celâlühü.

Muhammed. Sallallahü aleyhi vesellem.

Ebubekir. Es-siddik. Raziyaallahü anı.

Ömer. El-Faruk. Raziyaallahü anı.

Osman. Raziyaallahü anı.

Ali. Raziyaallahü anı. Er-razi (Razı olan), es-Sahî (Cömert), el-vefi (Vefakâr)

Hasan. Raziyaallahü anı.

Hüseyin. Raziyaallahü anı.

"Bismillahirrahmanirrahim. Kulhüvallahü ahad. Allahüssamed. Lem yelid velem yüled. Velem yeskün lehü küfüven ahad." İhlas Sûresi. (Anlamı: De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.) "Ketebehü İbrahim Sıdkî. Min telamizi es-soyyid Abdullah Rüşdü." Abdullah Rüşdü'nün öğrencisi olan İbrahim Sıdkî tarafından yazılan bu hat, caminin kubbesinde yer alır.

Süleymaniye Camii şerifi. 1328

Saat, 19.00'a 7 kala (7'ye 7 kala) olarak resmedilmiştir. Mihrabın sol tarafındaki duvardadır.

Ayetel kürsi. Caminin duvarlarını çember yaparak dolaşır vaziyette yazılmıştır.

FERĞAB

Semanur KAYA

Kur'an-ı Kerimde İnşirah Sûresinin (94.cü Sûrenin) son ayeti olan 8.nci ayetinde "ve ilâ rabbike ferğab" cümlesi geçer. "ve yalnız Rabbine yönel" manasına gelir. **Ferğab:** emir kipinde "**Yönel**" anlamına gelir. **Terğab** kelimesi de yaklaşık aynı anlamdadır ve muhatabına yani bilinen bir kimseye emir kipinde "**Sen yönel**" manasına gelir. Kelimenin kökü **rağabe**'dir.

Ferğab: Kuran alfabesini öğrenmek için ders alan talebenin elif ba cüzü okuması sırasında yapılan bir uygulamadır. Kur'an-ı Kerimi

öğrenenleri ödüllendirmeye ve diğer çocukları da teşvik etmeye yarayan bir gelenektir. Talebe ferğab kelimesinin olduğu sayfaya geldiğinde okumaya başlar. Tam ferğab kelimesini okuduğunda hocası ya da arkadaşlarından biri kafasında ki takkesini kapar, eğer takkesi yoksa incitmeden kulağına yapıştır. Bunun anlamı: '**Kuran okumayı söktün, bunun için hoca ve arkadaşlarına ikramda bulun**' şeklindedir.

Zaten terğab yapmaya aile ile gelen çocuk bunun için hazırlıklıdır. Getirdiği her ne ise oradakilere ikram eder.

Bu gelenek Tavşanlı ilçesinde şu şekilde yapılmaktadır:

Kuran öğrenmeye giden çocuklar Kurani bitirince ikişerli eşleşirler ve hatim duası ettikten sonra birbirlerinin evine "**Tergab**" diyerek bağırarak koşarlar. (Bu şekilde sokakta koşan birini görünce hatim ettiği anlaşılır) Eve ulaşan çocuk evde bulunan büyüklere İnşirah suresini okur, büyükler de ona hediyeler verir. Bu şekilde eşlenen çocuklar, olaydan sonra birbirlerine "**Terğab arkadaşım**" diyerek hitap ederler. (Kaynak kişi: Leyla Kaya)

Tavşanlı Güveci

Süleyman ÇELEBİ

Malzemeler:

- 1,5 kg az yağlı kuşbaşı doğranmış dana eti. (Tercihen gerdan bölümü)
- Bir adet domates
- İki adet sivri biber
- Tuz, karabiber, pulbiber.

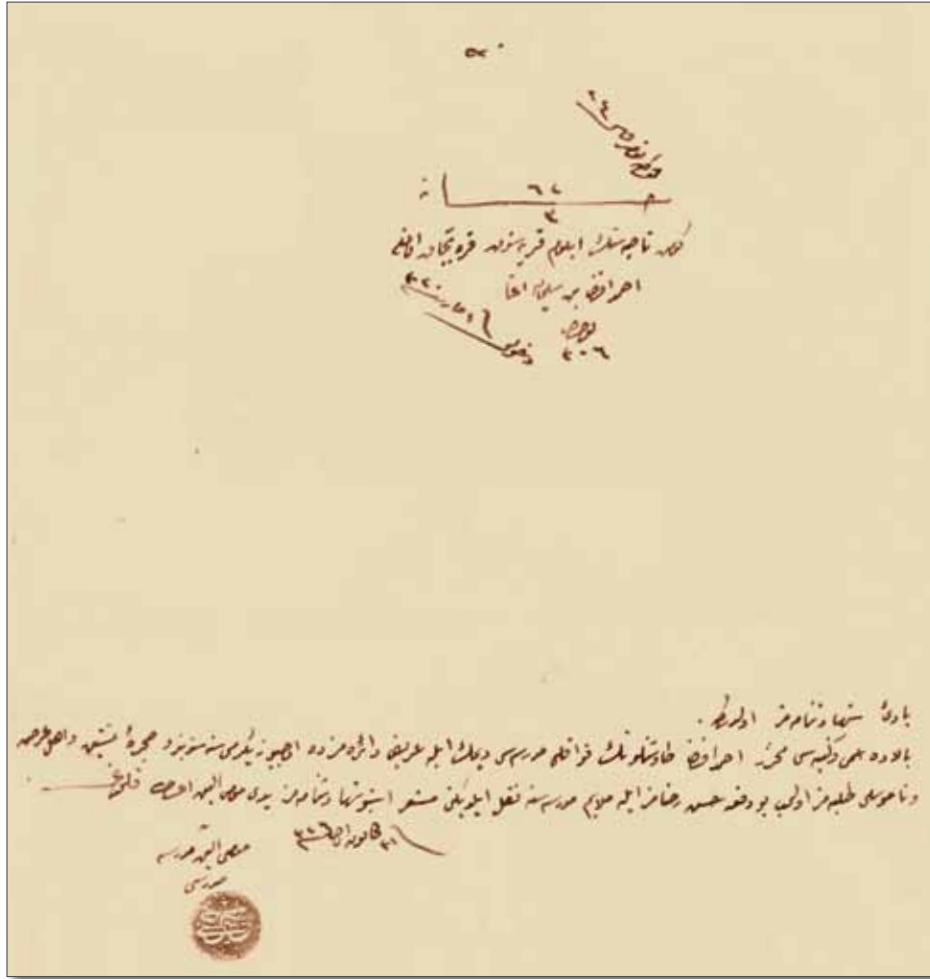
Hazırlanışı:

Meşe odunu yakılarak önceden ısıtılmış (160°) düşük sıcaklıktaki fırında etlerin kaynatılmadan pişirilmesi en önemli özelliktir. Az yağlı dana eti güvecin içerisine yağlı etler üste gelecek şekilde yerleştirilir. Güvecin kapağı kapatılarak fırına sürülür. Bir saat sonra et kendi suyunu bırakınca diğer malzemeler (tuz, karabiber, pulbiber, domates, sivribiber) ilave edilir. Gerekirse yarım bardak su ilavesi yapılır.

Piştirme esnasında her iki saatte bir kontrol edilerek en az altı saat pişirilir. Etler pişince güvec fırından çıkarılıp sıcak olarak servis yapılır. (Tarif: Güvec ustası Kemal Bülbül/Tavşanlı)

MEDRESE TALEBESİ ŞEHADETİNÂME ÖRNEĞİ

Yukarıdaki belge 31 Aralık 1900 tarihli olup Tavşanlı'nın Ablum (Şenlik) köyünden Karabacaklar sülalesinden Süleyman Ağa'nın oğlu Ahmet Efendi'ye Tavşanlı'nın merkezindeki Kavaklı Medresesinden Mülâyim Medresesine geçişi sırasında verilen şehadetnâme örneğidir.

Oda Numarası 24

Hane: 62 / 3

Gümüş Nahiyesi'nin Ablum (Günümüzdeki ismi Şenlik) karyesinden Karabacakoğlu Ahmed Efendi bin Süleyman Ağa. Numarası 306, Duhûlü 1 Mart 1320

Bâdi-i şehadetnâmemiz oldur ki

Bâlâda ismi ve künyesi muharrer Ahmed Efendi Tavşanlı'nun Kavaklı medresesi demek ile arif dairemizde üçyüz yirmi senesinden berü hücre nişin ve ehl-i ırz ve namuslu talebemiz olub bu defa hüsn-i rızamız ile Mülâyim medresesine nakil eylediğini müş'ir işbu şehadetnâmemiz yedi muma ileyha i'tâ kılındı.

31 Kânûn-ı evvel 1316 / **31 Aralık 1900**

Muma ileyh Medrese Müderrisi

Mühür (Hasan Hüseyin)

Tavşanlı çarısından nostaljik bir görüntü

Tavşanlı Gârında kömür nakliyesi

